

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky s celoškolskou působností

Jitka Brachtlová

VI. ročník – kombinované studium

Studijní obor: Pedagogika – správní činnost

VLIV DÉLKY PARTNERSKÝCH VZTAHŮ NA SCHOPNOST UZAVŘÍT MANŽELSTVÍ

Diplomová práce

Vedoucí práce: **PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.**

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Petrově dne 14. 4. 2010

.....

Děkuji PhDr. Mgr. Jeronýmovi Klimešovi, Ph.D., za jeho vstřícný přístup, trpělivost, cenné rady, podněty a odborné vedení během zpracovávání diplomové práce.

Moje poděkování také patří Ing. Petru Suchému za pomoc při statistickém zpracování dat a mému manželovi za trpělivost a povzbuzení k dokončení studia.

V neposlední řadě děkuji také všem respondentům, kteří byli ochotni věnovat svůj čas a podílet se na výzkumném procesu.

Obsah

ÚVOD.....	3
1 TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	6
1.1.1 Partnerský vztah.....	6
1.1.2 Nesezdané soužití, kohabitace	6
1.1.3 Manželství.....	7
1.1.4 Rozchod	8
1.1.5 Rozvod.....	9
1.1.6 Přechozený vztah	10
1.1.7 Rodina.....	11
1.2 SOUČASNÝ VÝVOJ PARTNERSKÝCH VZTAHŮ	13
1.2.1 Edukační homogamie	14
1.2.2 Kohabitace	15
1.2.3 LAT vztahy	17
1.2.4 Příčiny rozpadů partnerských vztahů.....	18
1.3 MANŽELSTVÍ.....	23
1.3.1 Evoluční pohled na manželství	23
1.3.2 Křesťanský pohled na partnerství a manželství	25
1.3.3 Názory mladší generace na manželství.....	28
1.3.4 Přednost svobodě nebo uzavření manželství?	30
1.3.5 Faktory ovlivňující stabilitu manželství	34
2 EMPIRICKÁ ČÁST	38
2.1 CÍLE A METODOLOGIE VÝZKUMU.....	38
2.1.1 Cíl výzkumného šetření	38
2.1.2 Metodologie výzkumu	39

2.1.3	Kvantitativní dotazník.....	40
2.1.4	Statistická analýza.....	41
2.2	VÝSLEDKY VÝZKUMU	43
2.2.1	Analýza dotazovaných respondentů	43
2.2.2	Analýza vztahů respondentů.....	45
2.3	DISKUSE	57
ZÁVĚR		60
SEZNAM ODBORNÉ LITERATURY		63
INTERNETOVÉ ZDROJE.....		66
SEZNAM PŘÍLOH.....		67
ANOTACE		70

Úvod

„Manželství samo o sobě není ani tak dobré, ani špatné. Jeho zdar či nezdar je jedině v nás.“

André Maurois

Nejen z pracovního a školního prostředí, ale také z mnoha zkušeností známých a příbuzných se ukázalo, že se zažité společenské normy mění. Protože se tato problematika dotýká mého nejbližšího okolí, zvolila jsem si jako téma mojí diplomové práce oblast mezilidských a zejména partnerských vztahů. Především mě zajímala otázka, proč mladí lidé, kteří delší dobu, leckdy i několik let, spolu žijí v partnerském vztahu, nemají myšlenky a chuť uzavřít manželství. Mnozí z nich o sobě tvrdí, že se znají naprosto „dokonale“. Už dávno spolu bydlí v jedné domácnosti, renovují své bydlení, staví domy, zkrášlují zahrady nebo si vybavují své byty. Zařizují se tak do budoucnosti, přemýšlí spolu, co se jim bude a může hodit. Není výjimkou, že se spolu rozhodnou mít alespoň jedno dítě. Pokud ovšem už jeden z nich nemá děti z předchozích vztahů. Na „tikot biologických hodin“ tedy snad nezapomínají.

Ale kde se vytratila snaha po tom, aby partneři uzavřeli manželství? Co jim v tom brání? Nejsou snad ovlivněni předchozím vztahem a mají v sobě jakousi bariéru pro další opravdový vztah, do kterého dají všechno? S minulým partnerem mohli strávit hodně dlouhou dobu, mají za sebou mnoho společných zážitků. Jsou snad rozpadem jejich předchozího vztahu zraněni natolik, že se bojí znovu naplno investovat své city ve svém současném vztahu? Možná čekají na ještě někoho lepšího, kdo by splňoval jejich nároky a představy ideálního partnera.

Napadlo mě i jiné vysvětlení. Partneři mnohdy spolu chodí několik let a mohou být částečně ve vztahu ustrnulí. Proto mnohdy vyplňují určitou pomyslnou mezeru ve vztahu, a to například hledáním zajímavého bydlení, adrenalinovými sporty či jinými koníčky, čímž se však zároveň vystavují riziku přechozeného vztahu. Jde o nereprodukční polovztah, ve kterém nejsou vlastně ani myšlenky a „čas“ na svatbu, natož pak na děti.

Cílem této diplomové práce je analyzovat stabilitu vztahů heterosexuálních partnerů, ať svobodných, nebo žijících v manželství, a dále zjistit, jaké okolnosti mají vliv na stabilitu vztahů. V neposlední řadě bylo zkoumáno, zda minulé zkušenosti z předchozích vztahů mohou ovlivnit schopnost partnerů uzavřít manželství, nebo je naopak tento vliv od manželství odvede pryč.

Práci jsem rozdělila na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část je rozčleněna do tří kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy, které se objevují v této práci.

Stěžejním pojmem je přechozený vztah, dále pak partnerský vztah a manželství, a s tím související rozchod a rozvod. Zastřešujícím pojmem a mnohdy klíčovým je pojem rodina. Každý z nás má přece rodiče, tak proč nejsme ochotni rodičovství předávat dále? Základem je ale opravdu kvalitní partnerský vztah – manželský vztah, ve kterém nejsme nikdy sami a máme vždy ve starostech i bolestech svého ochránce a zastávce.

V druhé kapitole se podíváme blíže na současné trendy v partnerských vztazích, zaměříme se hlavně na nesezdané páry. Je zde přiblížen vývoj přechozených vztahů, příčiny rozpadů těchto vztahů a varovné příznaky.

V následující kapitole pak uvádím různé odborné názory a pohledy na instituci manželství. Přibližuji pohled na partnerství a manželství z hlediska evolučního a zejména z hlediska křesťanského. Jsou zde uvedeny také názory mladší generace, jaké motivy u nich převažují při volbě manželství, jejich očekávání a představy o partnerském vztahu. V této kapitole jsem také provedla rešerši výzkumů, které se zabývaly faktory, kterými jsou manželství stabilizována nebo destabilizována.

Empirickou část jsem rozdělila do následujících tří kapitol. Nejprve byly definovány cíle výzkumu a popsána metodologie sběru dat a jejich analýzy. V další kapitole jsou čtenáři seznámeni s výsledkem analýzy a v poslední části je provedena diskuse nad poznatky získanými výzkumem a závěrečné shrnutí.

Cílem empirické části této diplomové práce je najít odpověď na stanovený výzkumný problém, kterým je otázka: *Jak velký vliv má délka partnerského vztahu na schopnost uzavřít manželství?* Data sesbíraná pomocí dotazníkového šetření jsou v této části práce vyhodnocena a jednotlivé partnerské vztahy jsou podrobeny analýze statistickými metodami. Hlavní výzkum byl zaměřen na otázky kolem následujících témat:

- načasování vstupu do manželství,
- děti v partnerských vztazích,
- vliv náboženství na vztahy,
- věkový rozdíl mezi partnery,
- zkušenost z přechozených vztahů,
- předmanželské společné soužití.

Diplomová práce je na příslušných místech doplněna vhodnými grafy, obrázky a tabulkami.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Teoretická část

V této části práce budeme postupně odhalovat dosavadní zjištění, která publikovali mnozí autoři, kteří se zabývali heterosexuálními vztahy, jejich délkou, příčinami vzniku a rozpadu. Abychom načerpali dostatek informací o zákonitostech v dnešních partnerských vztazích, zaměřili jsme se na úvodní rekapitulaci terminologie a jednotlivé definice (kapitola 1.1), dále poznání vývojových trendů ve vztazích za poslední období (kapitola 1.2), abychom se nakonec věnovali podrobněji institucionalizované formě vztahů, tedy manželství (kapitola 1.3).

1.1 Základní pojmy

K základním pojmům této práce jsou přiřazeny partnerský vztah, kohabitace, manželství, rodina, přechozený vztah a pojmy rozchod a rozvod.

1.1.1 Partnerský vztah

Pro tuto práci je pojem partnerský vztah používán pro označení soužití dvou lidí opačného pohlaví. „*Partnerským vztahem povětšinou mladí lidé vnímají takový vztah, do něhož je zakomponován jistý druh sexuální komunikace.*“ (Janiš, 2008) Jde tedy o vztah mezi mužem a ženou, mezi kterými je emocionální vazba. Vztahy se vyvíjí a prochází obdobími, kdy mezi partnery působí přitažlivé či naopak odpudivé síly různé intenzity.

První fázi po seznámení obvykle označujeme jako „chození“ (anglicky dating). Partneři se navzájem poznávají jen na společných schůzkách nebo při činnostech pro oba partnery většinou zajímavých. Již v této fázi obvykle dochází k intimnímu sblížení a sexuálnímu vztahu.

1.1.2 Nesezdané soužití, kohabitace

„*Stav, kdy spolu dvojice partnerů žije v sexuálním vztahu, aniž jsou manželi*“ a zároveň spolu sdílí jednu domácnost, se označuje jako kohabitace. (Giddens, 1999 str. 179) Mladí lidé jakoby experimentují se svým vztahem. Nejde ale přitom o jejich konečné rozhodnutí, že by se právě současný partner měl stát jejich ženichem nebo nevěstou.

Partneři chtějí vyzkoušet, zda je jejich vztah odolný natolik, aby mohli spolu vstoupit do manželství. Ze začátku to může být i vztah na dálku, kdy se mohou střídát a určovat si, u koho budou trávit společně jejich volný čas. Mnohdy pak dojde nakonec k tomu, že si založí společnou domácnost.

Hamplová označuje kvalitní partnerský vztah za jednu z obecných podmínek odpovědného rodičovství. Zastává názor, že kvalitní partnerský vztah je „*dostatečně dlouhá známost*“

s partnerem, kvalita společného života ověřená společným bydlením a hospodařením před sňatkem.“ (Hamplová, 2000 str. 82)

Psycholog Klimeš do své definice partnerského vztahu vkládá poslání partnerů jako budoucích rodičů. Partnerský vztah přirovnává k evolučnímu vynálezu, „*který zvyšuje pravděpodobnost úspěšné reprodukce a zvyšuje fitness společného potomstva.*“ Bylo by divné, kdyby děti nezkvalitňovaly partnerské vztahy, které jsou evolučně určeny primárně k reprodukci. (Klimeš, 2009)

Pro některé páry může být kohabitace cílem, pro většinu z nich je to však jen přechodná fáze před tím, než vstoupí do manželství. (Hamplová, 2000)

1.1.3 Manželství

Psychologické manželství

Je možné uvést velké množství definic manželství, a to z různých úhlů pohledu. Pro tuto práci jsme vybrali následující.

Z pohledu antropologie je manželství nepokrevní příbuzenství – tzv. aliance. „*Jedná se o společensky uznaný, legalizovaný sexuální vztah mezi partnery opačného pohlaví, o kterém se předpokládá, že se dříve nebo později stane základem rodiny.*“ (Skarupská, 2006 str. 40)
Tato definice patří k nejčastěji uváděným a je velmi výstižná.

Klabouch píše, že „*manželství a rodina plní v životě dnešní společnosti stále tak důležité funkce, že se problematika jejich uspořádání dotýká přímo nebo nepřímo každého z nás. Přizpůsobování manželských a rodinných vztahů měnícím se společenským podmínkám ... jsou podmínkou zdárného vývoje společnosti, zejména mladších generací, v budoucnu*“ (Klabouch, 1962 str. 5)

Poněšický uvádí, že „*manželství je prubířským kamenem osobnostních kvalit, nejenom co se týče spravedlnosti a rovnoprávnosti ve vztahu, nýbrž i schopnosti řešit společné konflikty, je to zkouška odpovědnosti a morálních kvalit, věrnosti a odříkání, zdravého úsudku a férovosti, dokonce i při úvahách, zdali je rozvod lepší nežli vzájemná destrukce.*“ (Poněšický, 2004 str. 107)

Právní manželství

V České republice je v zákoně o rodině (2008) definováno manželství jako „*trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem*

poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel. Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství...“

Podle zákona o rodině není možné, aby manželství uzavřel nezletilý, tedy mladší osmnácti let. Výjimkou jsou nezletilí starší šestnácti let, kdy uzavření manželství může povolit soud, ovšem jen na základě důležitých skutečností. Ten, kdo by chtěl uzavřít manželství, musí ale kromě fyziologické vyspělosti dosáhnout také morální vyspělosti. Zákon předpokládá, že partneři uzavírají manželství na základě jejich dobrovolného rozhodnutí. Zákon počítá s tím, že snoubenci uzavírají manželství proto, aby vytvořili pevný, harmonický a trvalý životní svazek.

Podle zákona o rodině mají muž a žena v manželství stejná práva a zároveň stejné povinnosti. Mezi jejich povinnosti patří žít společně, být si věrni, navzájem si pomáhat a respektovat se. Další povinností manželů je společná péče o děti a vytváření zdravého rodinného prostředí. Při uspokojování potřeb rodiny zákon dává manželům povinnost, aby pečovali o rodinu podle svých možností a schopností. Nezáleží na tom, zda se jedná o osobní péči o děti a domácnost nebo poskytnutí finančních prostředků na náklady společné domácnosti.

Zákon nezapomíná také na možnost zániku manželství. Důvodem zániku manželství je úmrtí jednoho manžela nebo prohlášení za mrtvého. Pokud jde o zrušení manželství, tedy rozvod, musí se prokázat u soudu, že je manželství nefunkční. Mělo by k tomuto úkonu docházet, jen když se dá společensky odůvodnit. V otázce rozvodů ale můžeme z legislativního pohledu pozorovat větší liberalizaci, neboť rozvést manželství je čím dál snadnější záležitostí. Pokud partneři nemají žádné děti a nemají spory o majetek, o rozchodu se dohodli, soud dále nezkoumá důvody a manžele rozvede. To je prudký vývoj od konce 1. světové války, kdy byly rozvody poprvé v našich zemích legální. Blíže se této problematice věnujeme v části 1.1.5.

1.1.4 Rozchod

Partnerský rozchod je nepříjemný a bolestivý proces. To, co na začátku může vypadat jako dobrý nápad, který mi konečně uleví od věčných hádek a neshod, se s delším časovým odstupem může ukázat jako pravý opak. I u rozvodů totiž mnohdy dochází k dělení nejen společných financí, nemovitostí či možných dluhů, ale často jsou vedeny i spory v péči o dítě. Bolestnost rozchodů závisí především na míře investice do vztahu. Čím víc partneři do vztahu investovali, tím více je rozchod bolí a tím více se pochopitelně při rozchodu chovají maladaptivně. Největší investicí jsou samozřejmě společné děti, ale i společný majetek – byt či podnikání, dokáže hodně potrápít.

Jak uvádí ve své knize Giddens (1999 str. 165), socioložka Diane Vaughanová ve své studii zjišťuje, že vždy je ve vztahu jeden partner méně spokojen. Tento se pak začíná postupně oddalovat od partnera a stává se z něj většinou „iniciátor“ rozchodu. Dříve než jej napadne samotná myšlenka rozchodu, má snahu přeměnit svého partnera, převychovat jej v jeho chování a zájmech. Při nezdaru této snahy začínají partneři navzájem vnímat jen partnerovy nedostatky a soustředí se jen na to, co jim na partnerovi vadí. Radí se často se svými přáteli, zda mají vztah zachránit nebo ukončit, dodávají si odvahu a jistotu, že se rozhodli správně. (Giddens, 1999)

Většinou než dojde k úplnému fyzickému odloučení partnerů, objevují se varovné příznaky označované jako sociální separace. K těm patří to, že alespoň jeden z partnerů dává velkou váhu hledání nového životního stylu, zajímá se o nové koníčky, vyhledává nové přátele a pohybuje se v prostředí, které je druhému partnerovi cizí. Mezi partnery vyprchává vzájemné svěřování, vytrácí se důvěrnosti i vzájemné naslouchání a objevují se vedlejší milenecké vztahy. (Giddens, 1999)

1.1.5 Rozvod

Zda je rozvod nutný, bývá ponecháno na úvaze soudu. Podle zákona o rodině (2008) „*soud může manželství na návrh některého z manželů rozvést, jestliže je manželství tak hluboce a trvale rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití; bere přitom v úvahu příčiny rozvratu manželství.*“

Je jistě dobré, že zákon pamatuje při rozvodu manželství také na nezletilé děti. Manželé nemohou být tedy rozvedeni, pokud by to bylo v rozporu se zájmy jejich dětí.

Data z Českého statistického úřadu (2008) stále potvrzují, že s rostoucím věkem manželů se stabilita manželství zvyšuje. Nejvíce se rozvádějí mladá manželství.

Více než polovina manželů, kteří se rozvádí, uvádí jako hlavní příčinu ztroskotání svého manželství jejich rozdílné povahy, odlišné zájmy a názory. (ČSÚ, 2010)

Důležitost osobního uspokojení potvrzuje i Giddens, který uvádí, že „*stoupající počet rozvodů proto nemusí dokládat hlubokou nespokojenost se samotnou institucí manželství, ale spíše rostoucí snahu o dosažení hodnotného a smysluplného vztahu.*“ (Giddens, 1999 str. 165)

Mezi další příčiny rozvodů ve statistikách Českého statistického úřadu jsou uváděny důvody jako neuvážený sňatek, nevěra, alkoholismus, špatné nakládání jednoho z partnerů, vedoucí

mnohdy až k odsouzení za trestný čin, dále nezáměr o rodinu a odstěhování se od rodiny. Malé procento příčin zaujímají sexuální neshody a zdravotní důvody.

Bohužel mají rozvody nejen pozitivní (úleva od zátěže nefunkčního vztahu, nově nabytá svoboda), ale ve většině případů negativní dopady. Zejména pokud jde o děti, tak vliv rozvodů se projevuje podle studií nejen ve zvýšené kriminalitě, chudobě, ale odráží se na duševní pohodě a ovlivňuje jejich budoucí partnerské vztahy. Jak ve své přednášce uvádí Kane (2001), může se duševní pohoda dětí po rozvodu, kterým se ukončí velmi konfliktní manželství, dokonce i zlepšit. Ale Amato (2001) zdůrazňuje, že většina rozváděných manželství nepatří k těm vysoce konfliktním, a proto mají tyto rozvody na děti okamžitý neblahý vliv.

S výsledky výzkumů o špatném vlivu rozvodu na děti polemizuje Kirshenbaumová, která tvrdí, že tyto průzkumy nejsou průkazné. Průzkumy prý nedělají porovnání s podobným vzorkem mladých lidí z úplných rodin. Autorka tvrdí, že: „... *názor, že rozvod musí děti ranit, je mýtus.*“ (2009 str. 132) Sama však toto tvrzení neopírá o žádná exaktní měření nebo průzkumy, takže lze o pravdivosti jejího názoru snadno pochybovat. Autorka také poukazuje na to, že rozvod může naopak vnést do rodiny klid a děti tak mohou vyrůstat v harmoničtějším prostředí. Vychází pravděpodobně jen ze svých terapeutických zkušeností a na problém se nedívá z dlouhodobé perspektivy.

Dlouholetá studie prováděná v USA na dětech z rozvedených manželství však prokázala, že přestože má rozvod na děti okamžitý vliv, tak až na začátku dospělosti se projeví jeho důsledky. Lidé pocházející z rozvedených rodin prodlužují kohabitaci před sňatkem a častěji se rozvádějí v prvních letech manželství. (Kane, 2001)

Na děti dopadá nejen vyšší riziko psychických onemocnění, ale zvyšuje se i nemocnost a stres. Dospělí lidé, kteří mají za sebou přímé zkušenosti s rozvodem, na sebe berou velké zdravotní a majetkové riziko. To spočívá v tom, že důsledkem rozvodu se sníží jejich finanční zázemí, bývají mnohdy znevýhodněni na trhu práce a sníží se jim úspory. U rozvedených lidí vzniká dvakrát větší riziko alkoholismu, objevují se u nich deprese, psychické poruchy a pokusy o sebevraždu. (Kane, 2001)

1.1.6 Přechozený vztah

Přechozené vztahy jsou druhem polovztahů. Polovztahem rozumíme veškeré cíleně nereprodukční partnerské vztahy, jako například i prožité studentské lásky a nevěry. Pokud tyto vztahy vedou k založení rodiny, je to nedopatření, náhoda. Samozřejmě polovztah, tedy

programově nereprodukční vztah, může přerůst v plnohodnotný vztah reprodukční, pokud k tomu partneři nějakým osobnostním vývojem dospějí. (Klimeš, 2009)

Podmínky přechozeného vztahu jsou:

- trvání vztahu nad 6 let,
- společné bydlení v jedné domácnosti a
- nepřítomnost reprodukce.

Důvodů, proč partneři nechtějí a ani nezaloží rodinu, může být mnoho. Mohou být rozumné (dokonční školy) nebo iracionální. Bohužel bez ohledu na důvod tyto vztahy mají ve většině stejný konec. Pokud jejich polovztah překročí délku okolo šesti let, začíná se drolit. U někoho se může závěrečné vyhoření objevit po čtyřech letech, u jiného zase po pěti až šesti letech. (Klimeš, 2009)

Podle psychologa Plzáka (1973) k přechození nemusí dojít, pokud mají partneři ve vztahu nějaký společný projekt. Tím může být například zakládání firmy nebo stavba rodinného domku. Ale jakmile tento projekt skončí, může to znamenat také konec vztahu. Nejpřirozenějším partnerským projektem, který si může pár naplánovat, a také nejdelším, je určitě založení rodiny. Z tohoto důvodu bývá u reprodukčních vztahů určitá krize okolo pátého roku slabší. Může být překonána nebo úplně zmizet.

Klimeš (2009) uvádí, že narozením dítěte přechozený vztah nekončí. A už vůbec nemůžeme brát početí dítěte jako záchranu partnerského vztahu. Muži si většinou začínají uvědomovat své otcovství teprve okolo prvního roku dítěte. Z toho vyplývá, že riziko přechozeného vztahu můžeme považovat za zažehnané až tehdy, kdy má dítě alespoň dva roky a vztah rodičů – partnerů bez problémů funguje.

1.1.7 Rodina

Nelze opomenout instituci rodiny. Dalo by se říci, že jde o podstatný pojem pro tuto diplomovou práci. „*Rodina představuje skupinu osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí.*“ (Giddens, 1999 str. 156)

„*Rodina je pro dítě, ale i pro dospělé členy, instituci ochrany v nebezpečí, nemoci nebo konfliktní situaci. ... Rodina je sférou lidské seberealizace, neboť téměř každý člověk nachází určitou míru svých seberealizačních schopností uvnitř své rodiny.*“ (Klapilová, 1996 str. 28)

V naší společnosti se můžeme setkat s rodinou nukleárního typu, kdy ve stejné domácnosti žijí dospělí manželé se svými vlastními nebo adoptivními dětmi, a pak s rodinou rozšířenou. V rozšířené rodině žijí v jedné domácnosti vedle rodičů a jejich dětí navíc ještě příbuzní jako prarodiče, tety, bratřenci či sestřenice a další. Pro západní země je typická v manželství a rodině monogamie. Ze zákona není možné, aby muž či žena mohli mít současně více manželských partnerů. Pokud má v manželství jeden z partnerů více manželských vztahů, jedná se o polygamii, a to ve formě polygynie – mnohoženství, nebo vzácněji se vyskytující polyandrie – kdy žena má několik manželů. (Giddens, 1999)

Člověk může za svůj život patřit ke dvěma nukleárním rodinám, a to k rodině, ze které pochází – orientační neboli původní rodině, a pak k rodině reprodukční (rozmnožující), kdy se jedná o rodinu, kterou sám založí. Rodina by měla plnit, jak ve vztahu ke svým členům, tak ke společnosti, určité funkce. Mezi základní se řadí biologicko-reprodukční funkce (plánování rodičovství, sexuální život v manželství a plození potomků), socializačně-výchovná (péče, porozumění vývoji dítěte a prosazování jeho zájmů), ekonomická (materiální zabezpečení), dále v odborné literatuře bývá uváděna funkce emocionální, náboženská, sexuální, ochranná, citová a jiná. Socializační proces mohou velmi usnadnit sourozenci. Děti se tím učí navazovat vztahy mezi vrstevníky, nebývají tak egocentrické, jsou více ohleduplné ke svému okolí a přínosné je, že se učí rolím, se kterými se budou po celý život setkávat. Pro děti je také velmi důležité, aby vyrůstaly v přirozeném prostředí úplné rodiny, kdy mohou získat podstatně reálnější přístup ke světu. Dítě si rovněž osvojuje chování svých rodičů a přebírá tak jejich vzory. (Klapilová, 1996)

Podle Klapilové je dnešní rodina založena hlavně na nestabilních a křehkých emocionálních vazbách v porovnání s původní stabilitou rodiny, kde převažovala více ekonomická závislost, vedle tradicí a náboženských sankcí. Dále autorka uvádí, že v současné rodině je věnována dítěti velká péče, především se prodlužuje ekonomická závislost na orientační rodině, materiální péče, kdy se dítě dlouhodobě připravuje na své budoucí povolání. Tím zajisté stoupá hodnota dítěte, ale „...jeho sociální zralost se odsouvá hluboko za hranici biologické dospělosti.“ (Klapilová, 1996 str. 28)

Pokud se podíváme na historický vývoj rodiny, od období přechodu od primitivního zemědělství k pastevectví, přes středověkou rodinu, k první sexuální revoluci na přelomu 18. století až k druhé sexuální revoluci v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století, tak v každém období se výrazně měnily vztahy mezi rodiči a dětmi, vztahy mezi dospívajícími a dospělými dětmi,

vztahy mezi manžely. Postupně bylo odlišně nahlíženo na mateřskou lásku, na romantickou lásku či na manželskou lásku.

Například z období středověku je dobře doložena promiskuita a mimomanželské styky, proto se nelze divit vysokému počtu nemanželských dětí. Čím lepší byla výživa, o to více se zvyšovala promiskuita, rostla porodnost, a s tím se však také zvyšoval počet nemanželských dětí. (Grecmanová, 2003)

První sexuální revoluce proběhla na přelomu 18. století. Objevila se takzvaná romantická láska. Z pohledu výběru partnera lze zachytit důležitou změnu. Prosazuje se názor, že v manželství je nejdůležitější láska. Dříve měla rodina rozhodující vliv na volbu a výběr partnera. Nyní se objevuje touha po svobodné volbě partnera, dosud byl většinou výběr partnera v kompetenci rodičů. Podstatnou roli sehrávalo finanční zabezpečení a společenská prestiž partnera. V podstatě nebyl brán ohled na citové vazby mezi partnery. (Možný, 1999)

Stejně dopady nalezneme i v důsledku druhé sexuální revoluce v 70. letech 20. století. Zmizely už veškeré zábrany v sexuálním nemanželském styku, ke zvýšené promiskuitě a porodnosti nemanželských dětí ovšem přibyl ještě nárůst rozvodovosti. Do módy přišla postupná monogamie, *„kdy žena či muž žili s jedním partnerem po určité době, a pak jej vystřídali a žili zase s dalším partnerem.“* (Grecmanová, 2003 str. 10) Pokud se v průběhu těchto vztahů narodily partnerům děti, neobešlo se to bez problému. Vznikala nekompletní rodina, ve které chybí původní otec. Do tohoto období také spadá vznik postupně se rozšiřujících vztahů na zkoušku, kdy partneři žijí ve společné domácnosti, aniž by se rozhodli pro uzavření manželství.

Ke snížení promiskuity a k podstatným změnám v pohlavním životě v partnerských vztazích došlo bohužel až při hrozivém výskytu nemoci AIDS. (Grecmanová, 2003)

1.2 Současný vývoj partnerských vztahů

V této kapitole se podíváme blíže na současné trendy v partnerských vztazích, zaměříme se hlavně na nesezdané páry. Podrobnějšímu pohledu na současná manželství se budeme věnovat v kapitole 1.3.

Jako je každý člověk jedinečná osobnost, tak i mezilidské vztahy, a to zvláště partnerské vztahy, jsou stejně tak jedinečné a neopakovatelné. Lidé mohou navázat a prožít několik vztahů za celý svůj život. Každý nový vztah má přitom svoji hloubku, intenzitu a je zcela odlišný alespoň v několika aspektech od těch, které jsme již zažili. Partnerské vztahy v nás zanechávají rozdílné

pocity, obohatí nás at' kladnými či zápornými zkušenostmi. Partneři se mohou potýkat s různými druhy problémů, jejich vztahy mohou být také rozdílným způsobem narušeny. Následkem může být pauza ve vztahu, rozchod a v horším případě rozvod.

1.2.1 Edukační homogamie

Jak lze vysledovat z některých průzkumů, existují trendy, kdy si lidé pro partnerství vyhledávají osoby se stejným dosaženým stupněm vzdělání, takzvaná edukační homogamie. Z průzkumů prováděných v mezinárodním měřítku vyplývá, že tento jev je závislý na ekonomické úrovni dané země. Se zlepšující se ekonomikou dané země dochází k trendu, který lze popsat jako křivka obráceného U. Tedy na začátku s růstem ekonomiky roste podíl edukačně homogamních párů, po dosažení určité ekonomické úrovně křivka začíná stagnovat a u velmi bohatých společností začíná opět klesat. (Smits, 1998)

Tento jev lze vysvětlit tak, že s růstem ekonomiky roste také potřeba vysoké kvalifikace lidí, aby byli schopni uplatnit se na trhu práce. Partneři tedy hledají protějšky, kteří budou do domácnosti přispívat slušným příjmem. Dobré uplatnění na trhu práce lze očekávat u vzdělaných lidí. Tuto skutečnost si pravděpodobně více uvědomují vzdělaní lidé, a tak k sobě hledají stejně vzdělaného partnera. Obyvatelé velmi bohatých zemí však již nejsou tak ekonomicky závislí jeden na druhém a mohou si dovolit luxus „romantické lásky“ a častěji nacházejí partnery z jiné sociální skupiny. (Smits, 1998)

Druhý pohled na tento jev souvisí s tím, jak dlouhý časový úsek uplynul mezi ukončením studia a uzavřením manželství. Čím blíže jsou oba časové okamžiky, tím pravděpodobnější je také edukační homogamie. Záleží to na tom, v jaké sociální skupině se lidé hledající partnery pohybují. Nejprve na škole mezi svými vrstevníky, kteří studují stejnou školu, poté v zaměstnání, kde bývá u spolupracovníků vyžadována podobná kvalifikace, a tedy i úroveň vzdělání. Čím delší období od odchodu ze školy uplyne, tím širší je záběr kontaktů s různými sociálními skupinami a širší možnosti výběru partnera. (Mare, 1991)

Z demografických dat Českého statistického úřadu vyplývá, že stále roste průměrný věk snoubenců vstupujících do prvního manželství. U nevěst to je z průměrných necelých 22 let v roce 1961 na současných téměř 29 let. U ženichů z necelých 25 let na téměř 32 let. (ČSÚ, 2010; ČSÚ, 2008) Mohli bychom očekávat, že podle vzoru obrácené U křivky a podle toho, jaká zjištění odhalil Mare (1991), bude také pomalu klesat edukační homogamie u párů, kteří v České republice dnes vstupují do manželství v porovnání s obdobím před 40 lety.

1.2.2 *Kohabitace*

Pojem kohabitace není v obecné češtině obvyklý, častěji se setkáváme s charakteristikou nesezdaného soužití pomocí označení: žijí spolu na hromádce, život na psí knížku či bez papíru, manželství na zkoušku a podobně.

V minulosti proběhlo mnoho studií, které zkoumaly mimo jiné i různé typy párového soužití. Z britských statistik vyplývá, že od 70. let minulého století dochází k nárůstu podílu nesezdaných soužití v porovnání s manželstvími. Tento typ párového soužití, kdy partneři nejsou sezdáni, ale sdílí společnou domácnost, nazýváme kohabitací. V Británii v 90. letech žilo před svatbou ve společné domácnosti 70 % párů. To je ve velkém kontrastu k 60. letům, kdy to byla jen 3 % párů. (Berrington, 2000)

Jedna z publikovaných studií psycholožky Bouchardové (2006) zkoumá zhruba stovku manželských a stovku nesezdaných párů. S odstupem dvou let byla vždy vedle dalších doplňujících otázek položena také otázka o stavu vzájemného vztahu (možnosti jako trvalý vztah, odloučení, rozchod). Kohabituující páry, mnohem častěji než manželé, odpovídali, že vztah je v rozkladu, i když byl takový způsob soužití pro oba partnery stále uspokojivý.

Mezi možné motivy kohabitace Berringtonová (2000) uvádí odchod z domova a osamostatnění se od rodičů. Tato studie také zkoumá, za jakých okolností jedinec vstoupí přímo do manželství, a kdy naopak nejprve s partnerem žije v nesezdaném soužití, tedy „na zkoušku“. Mezi možná kritéria, která toto chování ovlivňuje, zdá se patřit náboženské vyznání, a také region, kde jedinec žije. Úroveň dosaženého vzdělání ovlivňuje věk, ve kterém respondenti vstupovali do prvního vážného vztahu (manželství nebo kohabitace). Vzdělání má také vliv na to, zda došlo k neočekávanému otěhotnění před zahájením soužití.

Atraktivitu dlouhodobého nesezdaného soužití pro dnešní mladé lidi zvyšuje současná společenská atmosféra. Z médií se dozvídáme, jak populární osobnosti v tomto způsobu vztahů žijí, vyvyšují tento typ soužití nad manželství. Veřejný obraz nesezdaného soužití vypadá tak, že se jedná o vztah, ve kterém není nikdy nuda, vztah, který je opravdový, založený na vzájemné úctě a respektu. Vztah, který není nijak pojištěn a v dobrém slova smyslu v něm doslova jiskří. Manželství je naopak často vykreslováno jako nemoderní, zastaralé, svazující nebo dokonce zotročující. Je bráno na lehkou váhu a dávno ztratilo punc posvátnosti. Manželství dostalo v mnoha kontextech dokonce pejorativní významy. Tato přehnaná očekávání se potom střetnou s realitou, kdy kohabituující vztah po několika letech upadá do stereotypu. To, co by se dalo v manželství nazvat vyvrálá manželská láska, je v nesezdaném soužití označeno za nudnou

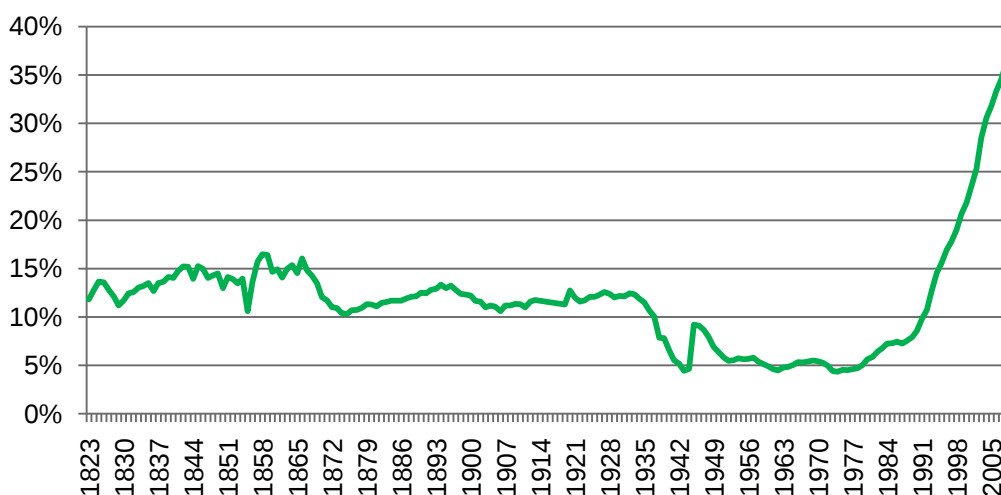
koexistenci. Jak je statisticky dokázáno, stabilita nesezdaného soužití je v porovnání s manželstvím katastrofálně nízká. Institucionalizované manželství je opravdu určitou pojistkou, že krize budou překonávány s větší snahou o pokračování vztahu. Rozvod je také mnohem komplikovanější procedura než prosté ukončení vztahu. (Mynářová, 2009)

Ve své přednášce Kane (2001) v rámci Národního týdne manželství řekl: „*Kohabituující páry mají mnohem větší pravděpodobnost rozpadu než manželství.*“ Více než 80 % těchto párů se během pěti let soužití rozpadne, jen 4 % kohabituujících párů setrvá v tomto svazku po dobu delší než 10 let. Z tohoto výzkumu ve Velké Británii vyšlo najevo, že pokud se partnerům narodí dítě do manželství, je pravděpodobnost rozvodu menší než pravděpodobnost rozchodu u nesezdaných párů. Rozvádí se pouhých 8 % manželů s malými dětmi ve věku do pěti let, zatímco těch nesezdaných se rozejde více než polovina. Svatba až po narození dítěte sice zvyšuje stabilitu vztahu, ale pravděpodobnost rozvodu zůstává i tak vysoká (25 % párů).

Kane (2001) dále uvádí, že „*kohabitanace před svatbou zvyšuje riziko rozvodu*“. Některé studie podle něj se snaží sice dokázat, že mezi kohabitací před sňatkem a následným rozvodem není žádná souvislost, nicméně Kane tvrdí, že je to právě naopak. Speciálně to platí u opakovaných zkušeností s kohabitací. Pravděpodobnost pozdějšího rozvodu je o 40-85 % vyšší.

Jeden z novějších výzkumů provedených na populaci v Austrálii však tvrdí, že se rozdíl v míře rozvodovosti u nekohabituujících a kohabituujících párů v posledních letech smazává. Starší výzkumy byly založeny na vzorku ze 70. a začátku 80. let. Jako hlavní důvod této změny je uváděno to, že z kohabitanace se dnes stala prakticky norma a délka nesezdaného soužití se také proti předchozím výzkumům výrazně prodloužila. Delší období předmanželské kohabitanace dovoluje včas odhalit nesoulad mezi partnery, který se dříve projevil až v manželství. (Vaus, 2005)

Jiný průzkum tuto teorii ještě zpřesňuje, když dokazuje, že vyšší riziko rozvodu manželství hrozí u párů kohabituujících před manželstvím ve společnostech, kde je kohabitanace buď rozšířena velmi málo, nebo kde se naopak jedná o majoritní chování. Průzkum byl proveden na vzorku šestnácti evropských zemí. (Liefbroer, 2006)

Obrázek 1: Růst počtu nemanželských dětí (ČSÚ, 2008)

Jedním z důkazů, že nesezdané soužití se stalo de facto normou, jsou i statistická data Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2008), ze kterých je dobře patrný růst počtu dětí, které se nerodí do manželství (viz obrázek 1). V období před 2. světovou válkou byl počet těchto dětí kolem 15 %, po válce během reálného socialismu dokonce klesl na hladinu kolem 5 %, aby v období po převratu 1989 parabolicky rostl na dnešních téměř 35 %.

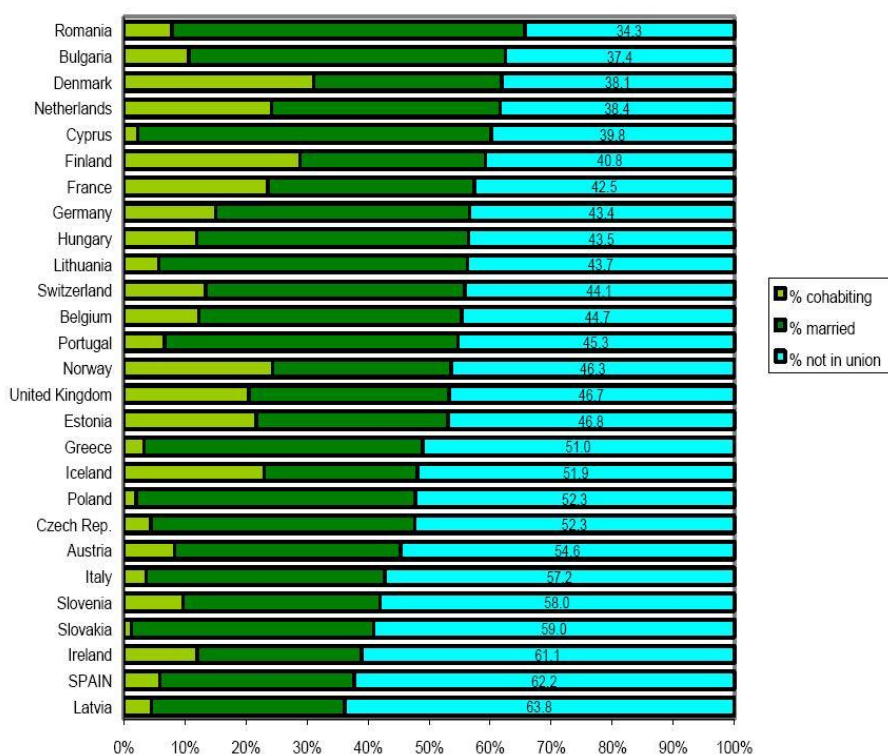
Pro většinu mladých lidí podle Vymětalové neznamena nesezdané soužití náhražku manželství, ale je chápáno jako období, které navazuje na „chození“ a posunuje partnery ve vzájemném poznávání do nové polohy. Partneři touží být stále spolu a přitom mimoděk testují, zda jsou pro manželství vhodní. Pokud nakonec dojde ke sňatku, nezávisí ovšem na tom, zda spolu partneři žijí nebo nežijí v nesezdaném soužití, ale pouze na délce partnerského vztahu. Přesto více než 80 % partnerů, kteří spolu už bydlí, plánuje v budoucnu uzavřít manželství. (Vymětalová, 2000)

1.2.3 LAT vztahy

Ve světě, ale i u našich evropských sousedů, můžeme pozorovat rozličné chování lidí v partnerských vztazích. Některá specifika se nakonec rozšíří do větších oblastí a stává se z nich obecný trend. Jiná zůstávají svázána s daným kulturním nebo geografickým prostředím.

Práce Castro-Martínové (2008) zkoumá, do jakých vztahů vstupují mladé ženy ve Španělsku, a porovnává tato zjištění se zbytkem Evropy. Práce zmiňuje, že ne všechny ženy, které nejsou v manželství, ani nebydlí s mužem v jedné domácnosti, jsou zcela bez partnera. Část z nich je v takzvaném LAT vztahu (LAT – living-apart-together), tedy mají partnera, se kterým „chodí“, ale každý z nich si drží vlastní domácnost a nebydlí spolu. (Levin, 1999)

Důvody, proč mladé Španělky volí partnerství bez společného bydlení, pravděpodobně spočívají v silných rodinných vazbách v zemích středomořského regionu, kdy v jedné domácnosti žije několik generací. Mladší členové rodiny podporují ty starší a dříve než si vybudují rodinu vlastní, tak zůstávají v původní rodině. Druhý pohled říká, že příčinou nízkého podílu kohabitací jsou potíže s tím, jak získat vlastní bydlení. Další příčinou může být velký společenský vliv katolické církve v jihoevropských a některých středoevropských zemích. Naopak v zemích skandinávských s protestantskou tradicí a ve více sekularizovaných státech západní a střední Evropy jsou kohabityce mnohem častější (viz obrázek 2).

Obrázek 2: Ženy ve věku 20-34 let ve vztazích, poměrné zobrazení (Castro-Martín, 2008)

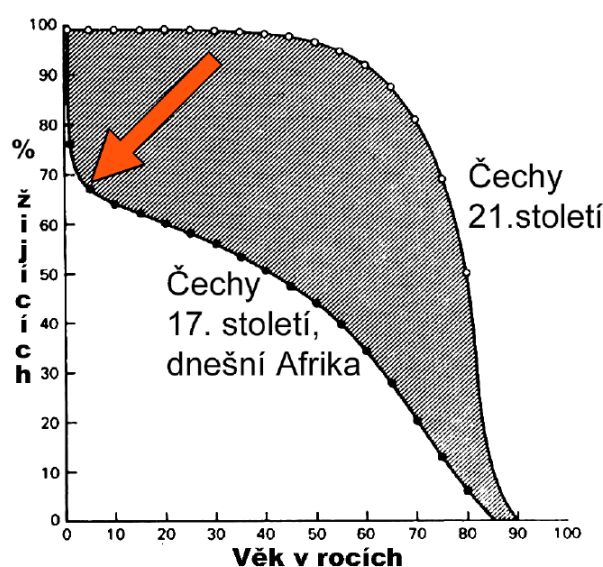
1.2.4 Příčiny rozpadů partnerských vztahů

Mnohé vztahy se rozpadají, což dokazují jednak zkušenosti lidí, tak i data ze statistik a mnoha sociologických výzkumů. To samozřejmě vede k tomu, že nejen sociolog či psycholog hledá zákonitosti a obecné jevy na konci vztahů. Jak právě ukazují statistiky, je v převážné většině příčinou rozpadů vztahů důvod neurčitý. To jinými slovy znamená, že partneři nechápou a tedy ani nejsou schopni popsat důvody vedoucí k rozpadu jejich vztahu. Za touto neurčitostí se může skrývat odcizení, různé zájmy partnerů, pocity, že si už více navzájem nerozumí a mnoho podobných neurčitých důvodů. Z toho bychom mohli usuzovat to, že jde o časté případy přechození vztahu. Jaké jsou tedy zákonitosti přechozeného vztahu?

Vývoj přechozených vztahů

Na křivce přežití (viz obrázek 3) je šipkou označen věk 6 let. Když se podíváme na dolní část křivky, která popisuje naši minulost a africkou současnost, je ve věku šesti let prudký zlom, kdy silně roste schopnost dětí přežít. Zdá se, že děti v tomto věku získávají již dostatečnou odolnost a stávají se více samostatné. To je také věk, kdy jdou děti do školy a naopak je to věk dětí, které již velmi pravděpodobně zůstanou celý nedospělý život v dětském domově, protože si je už žádní náhradní rodiče většinou nevyberou.

Co to má společného s přechozenými vztahy? Číslo šest se totiž přesně shoduje s takzvanou konstantou přechození vztahu. Zdá se, že jsme naprogramováni tak, aby vztah vydržel alespoň šest let. Vyplývá to z naší minulé evoluční zkušenosti, kdy musela rodina vydržet pohromadě alespoň po dobu nutnou pro zvýšení šance dětí na přežití. Navíc se nám takto malé děti zdají roztomilé, a to nám brání je opustit a ve vztahu proto zůstáváme. To, že předškolní děti mají na vztah stabilizující účinek, uvádí jako závěr ze svého výzkumu i další autoři. (Steele, 2005)

Obrázek 3: Křivka přežití (Klimeš, 2009)

Varovné příznaky přechozeného partnerského vztahu

Psycholog Klimeš (2009) uvádí, že v dnešní době většina lidí prožije za svůj život dva až tři vážné rozchody. Jedná se hlavně o období začínající pubertou a končí věkem přibližně kolem třiceti let, kdy partneři žijí většinou v nereprodukčních svazcích. Přechozený vztah skončí většinou bolestným rozchodem. Rozpadnutí vztahu lze ale každopádně určitým způsobem zamezit. Důležité je, aby si partneři znali zákonitosti, které vládou vztahům. K tomu je nutné, aby rozpoznali varovné známky přechozeného vztahu. (Klimeš, 2005)

Mezi příznaky přechodu Klimeš uvádí:

- 1) Ve vztahu postupně **opadávají přitažlivé síly**, odpudivé síly mohou být ale dlouhodobě minimální – partneři nemohou najít důvod, proč by vlastně měli být spolu.

Mezi partnery nemusí být žádné hádky ani konflikty. Zažívají však ničivé pocity prázdnoty. Cítí se, jako by žili nebo spíše přebývali jen vedle sebe a ne spolu. Mizí očarování ze zamilovanosti a ztrácí se kouzlo jejich vztahu. Zdůrazňuje se proto cenná zásada, aby si partneři každý den popovídali, každý den se viděli a měli možnost každý den si na sebe sáhnout.

2) **Pocit ztráty subjektivní jistoty**

Pokud se partneři začnou cítit „sami“, napadá je spousta myšlenek, jestli vůbec jsou s tím „pravým“, s tou opravdovou láskou. Samozřejmě se tím vkrádá do jejich mysli touha po jiném partnerovi. Neustále pochybují, jestli volba jejich současného partnera je ta správná. Typické je naříkání, zda nečeká na tyto partnery něco mnohem lepšího s někým jiným. Pomoc odbornou terapií bývá u těchto přechozených vztahů a v této fázi obtížná, protože partneři zažívají hlubokou krizi a ztrácí motivaci, aby se o něco vůbec ještě snažili.

3) **Otázka „Proč jsme spolu?“**

Najednou vyplouvají na povrch otázky: „Proč jsem s ním nebo s ní?“ Když začíná partnerský vztah, zamilovanost a přitažlivé síly vyzařují na maximum. Partneři nepotřebují vědět, z jakého důvodu jsou spolu, prostě jen cítí, že to tak má být. Jakmile však mezi nimi přitažlivé síly začnou slábnout, je na čase sledovat, jestli někdo z nich nepátrá po důvodech: „Proč jsme vlastně spolu?“

4) **Myšlenky na nového potenciálního partnera**

Na partnery může dopadat pocit, že jsou vlastně sami, jsou „nemilováni“ a „opuštění“ – jde o pocit označovaný jako „praktické vdovství“. Nemohou se zbavit myšlenek, že to není to, po čem toužili. Mají za to, že něco promarnili. Mnohdy to nejdříve začíná jen myšlenkami na nového partnera či partnerku, které pak často skončí až sklouznutím k nevěře. Při zpětném pohledu si pak často vyčítají, že si nevážili toho, co mají.

Problémy ve vztahu v závislosti na jeho délce

Z výzkumů i ze zkušeností partnerů vyšlo najevo, že pokud pár nezvládá řešit různé problémy během prvních dvou let, je velmi pravděpodobné, že je nebude zvládat ani v dalších letech. *„Důležité totiž je, aby vztah naskočil, a je jedno, jestli naskočí rychle nebo pomalu, ale jak bude*

následně fungovat.“ (Klimeš, 2009). To však nemá s délkou chození žádnou souvislost. O vztazích delších než dva roky Mynářová (2009) říká: „Objevují se nejistoty, zda zrovna s tímto člověkem počítat do budoucna, zda má vztah smysl. Zatímco po dvou letech je vztah dostatečně dynamický, takže je lehčí se pro svatbu rozhodnout, v době, kdy už je "přečhozený" začíná vycházet rozhodnutí zůstat spolu/rozejít se v podstatě nastejno.“

Mezi faktory, které určují, zda se k sobě partneři hodí a budou moci spolu bez větších problémů žít, patří: (Klimeš, 2009)

- schopnost vzájemně komunikovat,
- způsob trávení volného času,
- dovednost řešit jejich různé problémy a potíže,
- navzájem se podporovat a doplňovat,
- otázka partnerské vzdálenosti a aktivace.

Zamilovanost tedy může trvat po období tří až šesti měsíců. Je tudíž mnohem kratší než konstanta přechození. Pak po velkém zamilování přichází doba vystřízlivění ze zamilovanosti. Nyní nastává ideální doba pro uzavření manželství a založení rodiny. Psycholog Plzák (1999) se snaží mladým lidem v souvislosti s tímto rozhodováním poradit: *„máme právo vyslovit otázku, jestli by neměla být svatba, pokud zjistíme, že:*

- *jsme se smířili s poklesem sexuálního prožívání,*
- *dokážeme se nehádat o nesmyslech,*
- *dokážeme řešit hrozivý problém rovnoprávného párového rozhodování*
- *a je nám spolu docela fajn, protože umíme svorně mlčet a každý si dělat svoje, čili že dokážeme odpočívat nikoli jenom spolu, ale i vedle sebe.“*

Pokud si na výše položené otázky odpovíme „ANO“, Plzák doporučuje přejít do fáze snoubenecké, a potom manželské.

V období, kdy zamilovanost už opadla a k přechození vztahu je ještě bezpečně daleko, nastává ten pravý okamžik na rozhodnutí, jak se posunout dále. Není důvod, proč by se tento vztah na zkoušku měl dále prodlužovat. Pokud jeden z partnerů například tvrdě odmítá mít děti, nelze očekávat, že se najednou jeho názor radikálně změní. Pro partnera, který naopak chce rodinu založit, je tedy lepší volba tento neproduktivní vztah opustit a najít si nového partnera. (Klimeš, 2009)

V opačném případě se postupně a pomalu začínají objevovat první příznaky přechozeného vztahu, nereprodukční vztah v tomto stadiu už nemá dobré vyhlídky na lepší zítřky. Pokud se partneři snaží svůj vztah zachránit a ujasnit si, jak poznají, že se k sobě nadále hodí, je jim doporučováno na začátku produktivního věku následující:

- Pokud vztah klape první dva roky, nemají hledat důvody pro odložení sňatku a založit rodinu. Případné odkládání sňatku a založení rodiny jen zvyšuje riziko, že dospějí až k hranici přechozeného vztahu. Existuje vysvětlení, že partneři zatím dávají přednost jiným životním hodnotám, nicméně riskují, že se jejich vztah rozpadne.
- V případě, že ve vztahu jsou už během prvních dvou let problémy a prostě neklape, nemůže se čekat na zázrak, že se vše nějak zlepší. Je lepší zvolit variantu rozchodu.

Dva roky společného soužití bohatě stačí na ověření, zda zůstat s partnerem i nadále. (Klimeš, 2009)

Přibližně už mezi třetím a šestým měsícem přestáváme druhého partnera vidět idealizovaně a dokážeme rozpoznat i jeho chyby. Tím přecházíme do druhé fáze vztahu a učíme se s partnerem s láskou vycházet a lépe ho poznávat. Musíme se naučit nacházet kompromisy a ověříme si tím tak odolnost vztahu. Podle psychologických výzkumů se partneři nejlépe znají okolo druhého roku vztahu, pak jejich vzájemné poznání paradoxně klesá. Jak jsme jistě od svých rodičů a prarodičů mnohokrát slyšeli, po dvou letech známosti nastává pravý okamžik pro sňatek. (Mynářová, 2009)

Stabilitou partnerských vztahů, která je ovlivněna jejich délkou, se zabývala Vymětalová, která ve své studii mimo jiné poukazuje na to, že lidé ve věku do 24 let mají partnerské vztahy kratší než dva roky. Partneři starší 24 let vydrží ve svém vztahu nejčastěji po dobu jednoho až dvou let, ale existuje už i nezanedbatelný podíl pěti a víceletých partnerství. Přestože se partneři znali po krátkou dobu, více než 60 % z nich se rozhodlo pro společné bydlení. Z nové společenské situace vyplývá, že mladí lidé nemusí svůj vztah završit co nejdříve sňatkem, jak to platilo například ve společnosti před rokem 1989. „*To jim umožňuje jednak benevolence společnosti, jednak okolnost, že se účinněji chrání před nechtěným těhotenstvím a že i případné narození dítěte mimo manželství není již považováno za „sociálně nepřípustné“ (i když stále není vnímáno jako běžné).*“ (Vymětalová, 2000 str. 126)

1.3 Manželství

Manželství ani rodičovství neztrácí pro mladé lidi na své hodnotě. Manželství a rodina se podle Kučery stávají „*stabilizovaným přístavem v bouřích života moderní společnosti (politických, hospodářských, sociálních)*.“ (Kučera, 2000 str. 138) Určitě je možné potvrdit to, že těmito bouřemi bude rodina neustále a více než v minulosti ohrožována, a proto stoupne význam pevné rodiny pro ty, kteří ve sňatku a v péči o děti uvidí svou osobní realizaci a pocítí vnitřní uspokojení.

1.3.1 Evoluční pohled na manželství

Manželství je adaptační mechanismus, který zvyšuje reprodukční fitness jedince tím, že zvyšuje pravděpodobnost, že se dítě dožije reprodukčního věku. Proto je rozšířen v různých variantách po celé zeměkouli u všech národů a ras. (Klimeš, 2009)

Jak už ukázala křivka přežití v kapitole 1.2.4 (obrázek 3), vidíme, že v přirozených podmínkách afrických zemích dnes a v Evropě v 17. století umíraly děti do 6. roku věku, tedy zvýšená péče obou rodičů na přežití dítěte je zcela na místě. Péče prarodičů a její dopad na nárůst konstanty dožití může mít podobný pozitivní efekt. (Klimeš, 2009)

Podle teorie evoluce, tedy teorie vývoje druhů, je předpokládáno, že druhy se vyvinuly od jednodušších ke složitějším. Živé organismy, které dnes můžeme pozorovat, pokrývají celou škálu předpokládaných vývojových stupňů. Když se podíváme do živočišné říše, nalézáme druhy od nejjednodušších jednobuněčných organismů, přes hmyz, ryby, plazy, ptáky, savce až po člověka. Z našeho hlediska by bylo zajímavé zaměřit se na společenské chování jedinců různých druhů a navzájem je porovnávat a nalézat společné rysy. Člověk, který je na nejvyšším stupni vývojové řady, musí mít podle teorie evoluce své společenské uspořádání pro přežití druhu nejlépe vyvinuté.

Reprodukční jednotka je taková vztahová struktura, která má schopnost se soběstačně rozmnožit. U pohlavně rozmnožujících se organismů je to pár samce a samice. U nepohlavně rozmnožujících se je to jeden organismus. U mravenčích kolonií, které se skládají z neplodných haploidních jedinců je to vždy celé společenstvo, například celý úl či mraveniště.

U párových živočichů nás tvrzení, že samec a samice tvoří nejmenší reprodukční jednotku, nezaskočí. U mravenců zní představa, že na rozmnožování je potřeba celé mraveniště, tedy statisíce jedinců, trochu přehnaně. Musíme si ale uvědomit, že mravenec se má k mraveništi podobně jako například játra k člověku, je to orgán, který zabezpečuje určité funkce.

Jak ve své knize píše Lorenz (1992), je možné pozorovat sociální chování a skupiny živočichů, které se svým způsobem dají přirovnat k rodinnému společenství.

Například u mravenců je takovým společenstvím jedno mraveniště. Všichni jedinci jsou potomky jedné královny a jsou tedy navzájem sourozenci. I když si mravenec neuvědomuje ani sám sebe, ani své soukmenovce, je nedílnou součástí kolonie se svou společenskou funkcí. V jednom mraveništi je takových členů tisíce. Pokud do mraveniště zabloudí jedinec z jiné kolonie, tak přestože se jedná o stejný druh, je nekompromisně zlikvidován. Zároveň je mraveniště nejmenší jednotkou pro další pokračování života tohoto druhu. Sice by se mohlo zdát, že pro další rozmnožení stačí královna, která jediná klade vajíčka a zplodí další královnu, ale bez armády vojáků a pracovníků by stará královna nepřežila a nová královna by se nemohla osamostatnit a založit novou kolonii.

Podobné společenství vytváří i potkani a krysy. Jak ukázal pokus, jsou potkani k jedincům stejného druhu velmi agresivní, pokud se jedná o potkana z jiné smečky. Ke členům vlastní skupiny se potkani chovají naopak velmi láskyplně, menší a slabší jedinci jsou upřednostňováni u krmení a k žádným vážným šarvátkám nikdy nedochází.

V lidském druhu je nejmenší reprodukční jednotkou rodina, muž a žena. V našem společenství jsme již vyvinuli pro ochranu rodiny mírnější prostředky než přímou likvidaci vetřelců, ale princip, který je v evoluční řadě vepsán, platí i zde.

Podobný pohled zastává i neodarwinista Dawkins (1989). Podle něj nejsou společenské vazby produktem „vyššího dobra“ nebo morálky, ale produktem genetické informace, která při přenosu z generace na generaci prosazuje cíle sobecké. Zdánlivý společenský altruismus je evolučně propracovaným chováním zakódovaným v našem genofondu, Dawkins jej nazývá: „*Sobecký gen*“.

Tomuto tématu se ve své knize věnuje i Plzák (2001): „*Reprodukce lidského rodu je zajištěna dvěma emočními okruhy:*

- 1) *Lidská kopulace je propojena s maximální emoční intenzitou, orgasmickou slastí, a je přirozené, že o ni člověk usiluje,*
- 2) *Samo dítě nabuzuje v normálních rodičích zvláštní emoce okouzlení z dětského půvabu, roztomilosti, avšak současně bohužel i obavy z jeho ztráty.*“

Také v lidském společenství bylo nepochybně období, kdy párová láska nebyla pro rozmnožování určující. O děti se staral rod, bylo kojeno různými ženami z rodu. Muži

se v rodech a později kmenech a nadkmenových společenstvích hierarchizovali (úspěšní vládli méně úspěšným). Ti úspěšnější požadovali více žen, mužů byl naopak nedostatek díky mnoha bojům a válkám mezi rody a kmeny. V důsledku jsou ale z dnešního pohledu ta společenství a státy, kde je monogamní soužití institucionalizované, ekonomicky mnohem úspěšnější než ta s mnohoženstvím. „*Párová láska je totiž tak vypjatá, že dnes motivuje obojí pohlaví k maximální výkonnosti.*“ (Plzák, 2001)

V dnešním manželství je velký problém budování autority manželů. Tak tomu v minulosti nebývalo, protože tehdy od samého začátku žena věděla a počítala s tím, že rozhodující slovo bude mít muž. K tomu byla vychovávána a zažívala to ve své původní rodině na příkladu svých rodičů. Na druhou stranu ji manžel byl povinen hmotně zajistit a také se jí zastávat. Hospodářský systém té doby také posiloval mužovu autoritu, protože zajistit rodinu dokázal až starší muž. Muži byli průměrně o 10 až 15 let starší než jejich ženy, byli tak mnohem zkušenější a sociálně zralejší. Muž tak zůstával autoritou a oporou ženy po celý život. (Pávek, 1987)

1.3.2 Křesťanský pohled na partnerství a manželství

Z analýzy Možného (1990) lze říci, že v našem geografickém prostoru Evropy byla po staletí církev tím, kdo postuloval pravidla chování a mezilidských vztahů. V českých zemích to byla téměř výhradně církev římsko-katolická. Rodinné právo, tak jak bylo definováno v císařství Rakousko-Uherském, zcela vycházelo z kanonického práva. Lze tedy říci, že české rodiny byly po dlouhá staletí rodinami katolickými.

V turbulencích 20. století bylo mnoho z tradic rozbito a nevyhnulo se to ani rodině. Počty rozvodů, klesající počet dětí v rodinách, naopak se zvyšující počty umělých potratů a nemanželských dětí svědčí o tom, že instituce katolické rodiny v Česku vzala za své a tradiční katolickou rodinu bychom dnes těžko hledali i mezi praktikujícími katolíky. Současné zákony, které v podstatě kodifikují všeobecně přijímaný společenský stav, nedělají rozdíl mezi nesezdanými partnery a manžely v přístupu k sociálním výhodám. V mnoha situacích jsou dokonce manželé znevýhodněni. Přestože je manželství, v porovnání s nesezdaným soužitím, před rozpadem stále chráněno nutnou soudní procedurou rozvodu, je tato procedura již tak usnadněna, že i tato stabilizující složka manželství přestává fungovat. Vraťme se ale k historii.

Čím křesťanské náboženství ovlivnilo institut manželství?

Jak vyplývá z Nového Zákona, zejména z epištol svatého apoštola Pavla, muže a ženu spojuje láska. To je v porovnání se starozákonními či antickými parametry pro manželství novinka,

neboť do té doby láska pro spojení muže a ženy nebyla podmínkou. Láska manželů je podle svatého Pavla podobná lásce Kristově ke své církvi, tedy k lidem. Z listu svatého apoštola Pavla Efesanům (Ef 5,21-33):

„Buďte poddáni jedni druhým v bázi Kristově. Ženy ať jsou poddány svým mužům jako Pánu: Muž je totiž hlavou své ženy, jako je hlavou církve Kristus, on, Spasitel těla; a církev se podřizuje Kristu; a právě tak se ženy mají ve všem podřizovat svým mužům.

Mužové, milujte své ženy tak, jako si Kristus zamiloval církev: vydal se za ni, aby ji posvětil tím, že ji očistil koupelí ve vodě, kterou doprovází slovo¹; on ji totiž před sebe chtěl předvést jako zcela zářící, bez úhony i bez vrásky, a bez čehokoli podobného, ale svatou a neposkvrněnou. Stejně tak mají muži milovat své ženy jako své vlastní tělo. Milovat svou ženu znamená milovat sebe samého. Nikdo totiž neměl nikdy v nenávisti své vlastní tělo; každý je naopak živí a dobře o ně pečuje. A to právě dělá Kristus pro církev: což nejsme údy jeho těla? Tak tedy muž opustí otce a matku a přikloní se ke své ženě a oba budou jediným tělem: toto tajemství má velký dosah; chci říci, že se vztahuje na Krista a církev. Zkrátka, pokud jde o vás, ať každý miluje svou ženu jako sám sebe a žena ať ctí svého muže.“ (Jeruzalémská BIBLE, 2009)

Muži v křesťanském manželství mají nad ženami nadřazené postavení, muž je však zavázán velkou odpovědností. Jedná se o odpovědnost o duševní blaho ženy, tedy o její štěstí. Láska v dnešním pojetí je chápána jako erotický vztah mezi mužem a ženou a až v přeneseném slova smyslu jako vztah jiný. V chápání apoštolů jde o výrazně jiné chápání (1Kor 13, 1-8):

„I kdybych mluvil jazyky lidskými a andělskými, nemám-li lásku, nejsem než zvonící kov nebo dunící cimbál. I kdybych měl dar prorockví a poznal všechna tajemství i veškeré vědění, i kdybych měl plnost víry, takže bych hory přenášel, nemám-li lásku, nejsem nic. I kdybych rozdal veškeré své jmění v almužnách, i kdybych vydal své tělo plamenům, nemám-li lásku, k ničemu mi to není.

Láska je trpělivá; láska je ochotná; není závistivá; láska se nevychloubá, nenadýmá se; nedělá, co se nesluší, nehledá svůj prospěch, nerozčiluje se, nic nezazlívá; neraduje se z nespravedlnosti, ale má radost z pravdy. Všechno omlouvá, všemu věří, ve vše doufá, všechno snáší. Láska nikdy nepomíjí.“

¹ Křest má cenu pouze tehdy, je-li doprovázen hlásáním slova, to je poučením o evangeliu, které dává ten, kdo křtí, a vyznáním víry křtěnce.

Další posun ve vnímání manželské lásky přinesl středověk, jehož morálka vycházela z učení církevních otců, svatého Augustina, svatého Jeronýma a dalších. Z jejich spisů vyplývá, že křesťanskou ctností je plně kontrolovat své tělo vůlí, a proto jsou středověcí asketikové nepřáteli sexu. (Možný, 1990) I když připouští, že sexuální styk mezi manžely není hříchem, musí být styk provozován za účelem plození dětí. Sex mimo manželství je hříchem vždy. Svatý Jeroným píše:

„Moudrý muž musí milovat svou manželku s rozumem, ne s vášní. ... Není nic tak neřestného, jako milovat svou ženu jako by to byla naše milenka.“

Stálost manželského svazku byl v té době také ekonomickou nutností. Rozvod by byl ekonomickou katastrofou nejen pro daný pár, ale i pro širší společnost. Středověk tak umožnil vznik paralelního světa nevěstinců a mimomanželských mileneckých vztahů, které svým způsobem byly ve společnosti tolerovány. (Možný, 1990)

Příchodem reformace došlo k rozbití tohoto společenského modelu. Církevní reformátoři byli náboženskými fanatiky svého druhu a pranýřovali mravnost, či spíše nemravnost, bohatých vrstev a církevních prelátů (všech ostatních ovšem také). Erotika byla ze společnosti vypuzena zcela a novověk ji tedy začal znovu hledat, tentokrát v lásce manželské. To se ovšem už dělo bez monopolu církve a paradoxně tak reformátoři nedocílili mravnosti, ale docílili postupného vyprchání náboženské transcendence z manželského vztahu. Láska manželská je dnes chápána veskrze jako láska erotická. (Možný, 1990)

Co tedy po všech historických společenských zvratech hlásá o manželství katolická církev dnes? Manželství je odnepaměti chápáno jako jedna ze sedmi svátostí, kterou si manželé udělují sobě navzájem. Na rozdíl od jiných svátostí svátost manželství neuděluje kněz. Ten jejímu vzniku jen asistuje a stvrzuje její platnost. Souhlas je definován takto (KKC 1627): Souhlas je „lidský úkon, jímž se manželé vzájemně sobě dávají a přijímají“: „Přijímám tě za manželku“ – „Přijímám tě za manžela.“ Tento souhlas, který svazuje oba manžele, nachází své naplnění ve skutečnosti, kdy se stávají „jedním člověkem“. (Katechismus, 1995)

Aby byla tato vážnost podtržena, jsou snoubenci před vstupem do manželství poučeni o povaze křesťanského manželského svazku. Toto poučení dává oddávající kněz.

Manželé se navzájem odevzdávají, obětují jeden pro druhého, slibují si vzájemnou úctu a věrnost. Manželství je nerozlučitelné, pokud by se manželé rozvedli a poté žili s novými partnery, jedná se dle učení církve o cizoložství, tedy o „život v hříchu“. (Katechismus, 1995)

Manželství má být otevřeno k plodnosti, tedy má přijímat děti, které ze vztahu vzejdou. Děti jsou chápány jako dar od Boha. Umělý potrat nebo různé způsoby antikoncepce nejsou dovoleny. Pokud nejsou manželé plodní, nemohou si křesťané vynucovat „výrobu“ dětí za každou cenu. Na to „mít děti“ není nárok. Manželé se nemají uchýlovat k umělým metodám oplodnění, pokud jsou tyto spojeny se zabíjením již oplodněných vajíček. To se totiž bere za zabití lidského života, a proto považováno za závadné. Odstraňování jiných překážek neplodnosti – například neprůchodné vejcovody a podobně – jsou z hlediska církevního zcela nezávadné. Pokud manželé chtějí, mohou přijmout děti do pěstounské péče nebo do adopce.

Předmanželský nebo mimomanželský sex je stále hřích proti čistotě, tedy proti přikázání z Desatera – Nesesmilníš a nepožádáš manželky bližního svého. Snoubenci vyhýbající se předmanželskému sexu jsou však v dnešní době i v katolických kruzích v menšině.

1.3.3 Názory mladší generace na manželství

V současné době se již nepovažuje za neobvyklé to, že člověk žije poměrně delší dobu v partnerském vztahu, ale zatím nemá určitou potřebu či pocit, aby realizoval vstup do manželství. Důvodem mohou být různé překážky. Partneři se nemuseli zatím důkladně podle svých představ poznat či nechtějí svůj vztah právně legalizovat. Otázkou však zůstává, jaké všechny předpoklady by měl životní partner splňovat?

Z postojů mladých lidí podle výzkumu Vymětalové (2000) lze odvodit, že je stále přikládána velká úcta rodinným hodnotám. K důležitým očekávaným vlastnostem budoucího životního partnera patří smysl pro spokojený rodinný život (38 % respondentů), dále můžeme přiřadit dobrý vztah k dětem (46 %), zodpovědnost partnera (39 %), určitě poctivost a neméně důležitou vlastností je vzájemná tolerance (37 %).

Názory na ideálního partnera se mohou lišit podle pohlaví, náboženského vyznání, zkušeností z již prožitých vztahů a výrazný vliv má i osobní postoj ke sňatku a manželství. Velkou roli hrají sociální a ekonomické postavení a dosažený stupeň vzdělání. Výše zmíněný výzkum ukazuje, jaká různá očekávání mají partneři vzájemně jeden od druhého:

- **Ženy i muži přikládají shodně velký význam zodpovědnému přístupu k rodině a manželství.** Ženy dále přisuzují větší roli celkovému zajištění rodiny, jak po stránce ekonomické, tak společenské prestiže. Rodina z pohledu ženy by měla být dobře finančně a hmotně zabezpečena, velkou roli má ctizádostivost, rozhodnost, úspěchy v zaměstnání a s tím související vysokoškolské vzdělání. Muži vyhledávají partnerky fyzicky

i společensky atraktivní, s příjemným vystupováním, které budou vzbuzovat vedle manžela zájem. Očekávají také, že žena bude splňovat předpoklady související s výchovou dětí.

- Další **rozdíly v preferencích jsou dány stupněm dosaženého vzdělání**. Muži s vyšším vzděláním si cení inteligenci a vysokoškolské vzdělání, ale níže než ostatní muži hodnotili úspěch v zaměstnání. Vysokoškolsky vzdělaní muži hledají partnerky na podobné intelektuální i společenské úrovni. Muži s nižším vzděláním kladli důraz na dobré finanční a hmotné zabezpečení (24 % mužů s nižším vzděláním). Je to chápáno spíše jako hmotný vklad do společné domácnosti (věno). Ženy s vyšším vzděláním jsou na své budoucí partnery obecně více náročné. Nejen, že očekávají odpovídající vzdělání a inteligenci, ale hledají i osobnost. Oceňují také zodpovědnost a toleranci. Naopak pro ženy s nižším vzděláním jsou více důležité finance, vzhled a úspěch v zaměstnání. Souvisí to pravděpodobně s menší ekonomickou soběstačností.
- U žen se objevují **rozdíly v preferencích v závislosti na délce vztahu s partnerem**. Čím je partnerský vztah delší, tím méně dávají do popředí hezký vzhled partnera a pěkné vystupování. Záleží nejspíš na tom, jak se vztah vyvíjí a postupně dozrává. Muži se stálou partnerkou, se kterou sdílejí společnou domácnost, vyhledávají vlastnosti jako zodpovědnost, poctivost a smysl pro rodinný život.

Požadované vlastnosti ideálního partnera se liší podle postoje k partnerskému vztahu a manželství. Ti, kteří dávají přednost manželství, ať už s předchozím společným soužitím či bez něj, považují za nejdůležitější tradiční rodinné hodnoty. S tím souvisí také to, zda si přejí mít děti nebo ne. Z výzkumu vyšlo najevo, že muži plánující děti považují za ideální partnerku inteligentní a hlavně dobře vychovanou. (Vymětalová, 2000)

Vliv rodiny

Předpokládá se, že výchozí rodina může ovlivnit každého člověka na celý život. Podle toho si pak utváří vlastní představy o partnerovi. Souvisí to s velikostí rodiny, s tím jak jsou rozděleny jednotlivé sociální role a pozice rodinných členů. Významný vliv má způsob, jakým se v rodině řeší různé problémy, hádky a konflikty, a to zda je rodina úplná či rozpadlá.

„V každé době, v každé civilizované společnosti se setkáváme a budeme setkávat i s alternativními formami soužití muže a ženy. Ale tam, kde jedním ze smyslů budoucího soužití je i založení úplné rodiny s dětmi, všude tam má stále ještě tradiční rodina řadu podstatných předností.“ (Šmolka, 2002)

Pávek (1987 str. 21) ve své knize uvádí: „... jako je vyvrcholením lásky manželství, tak vyvrcholením manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“ Autor zastává názor, že pro naplnění reprodukční funkce rodiny je jedno dítě v manželství málo. Poukazuje tak na riziko vyhynutí národa. Jako optimální uvádí počet tří až čtyř dětí. Zesiluje se tím nejenom ekonomická funkce rodiny, ale hlavně funkce emocionální a socializační. Pokud oba rodiče pečují o své děti, zažívají spolu veškeré radosti, ale i obavy a starosti o své děti, a posouvá se tím tak výše jejich sociální zralost. Při společné, láskyplné a rozumné péči o dítě se partneři stávají dobrými rodiči a utužují tak vzájemně manželský citový vztah, kdy posilují pozitivní rysy jejich osobnosti. Základem je ovšem úplná rodina, v které dítě vidí vzor a v jejímž prostředí se dítě učí sociálnímu chování.

Z výzkumu Vymětalové (2000) vyplynul zřetelný rozdíl mezi preferencemi mužů, jejichž rodiče se nerozvedli, v porovnání s muži, kteří pochází z rozvrácených rodin. Ti první jsou při výběru svých partnerek náročnější než ti druzí. Hledají zejména dobré vychování, inteligenci, zodpovědnost a vztah k dětem. Vyplývá z toho, že respondenti z úplných orientačních rodin kladou stále důraz na tradiční rodinné hodnoty.

U žen nebyly rozdíly tak výrazné jako u mužů, i když náznaky podobných preferencí byly patrné i zde. Mohli bychom vyzvednout význam dobrého vychování a slušného chování partnera, které je důležité hlavně pro ženy z úplných rodin.

Pro většinu žen je rodina obecně hodnotou, která je na pomyslném žebříčku hodnot nejvýše. Podle toho také žena dává důraz na vhodné vlastnosti partnera. Snaha o geneticky kvalitní potomstvo a jeho zabezpečení je dokonce biologicky naprogramována. (Šmolka, 2002)

Musíme ale připustit, že existuje specifická skupina mladých svobodných žen, které sice vyhledávají život se stálým partnerem, ale nechtějí uzavírat manželství. Tato kategorie žen akcentuje hezký vzhled, materiální soběstačnost, ctižádostivost a rozhodnost partnera, tedy vlastnosti představující zejména fyzickou přitažlivost a samostatnost, a už ne tolik smysl pro tradiční rodinné hodnoty. (Fialová, 2000 str. 110)

1.3.4 Přednost svobodě nebo uzavření manželství?

Podle Hamplové (2000) není neobvyklé, že mladí lidé nedávají přednost manželství před životem, kdy není omezována jejich osobní svoboda ani individuální rozvoj.

Uvádí čtyři možné způsoby, jak lze vnímat vztah manželství – svoboda:

- první skupinu tvoří „**idealisté**“ - ti vstupují do manželství rádi, mají představu, že manželství je nijak nemůže omezit,
- dále „**individualisté**“, kteří nejsou už tak otevření myšlenky na manželství, bojí se určitého podřizování a omezování,
- za to „**realisté**“ jsou si vědomi, že určitou část své svobody ztratí, ale nijak je to neomezuje v tom, aby mohli uzavřít sňatek,
- do poslední skupiny patří ti, kteří manželství uzavřít nechtějí, ale příčinou jsou jiné důvody než ztráta jejich svobody. Můžeme jim říkat „**staří mládenci**“.

Výzkumy, prováděné za účelem zjištění přínosu a ochrany manželství potvrzují, že manželství je důležitým předpokladem lidského štěstí a po uzavření sňatku dochází k dlouhodobému zlepšení duševního zdraví. Tím vzniká také menší riziko dlouhodobých nemocí a manželství přispívá k dlouhověkosti. Manželé se zavazují a navzájem motivují, aby se navzájem ochraňovali. Ze studií vyšlo najevo, že ženatí muži mají větší společenskou podporu a jsou také lépe finančně ohodnoceni ve svém zaměstnání oproti mužům nesezdaným či rozvedeným. S tím je spojena menší míra chudoby u manželských párů a manželům se daří v případě potřeby rychleji a více naspořit a ušetřit společné finance. (Kane, 2001)

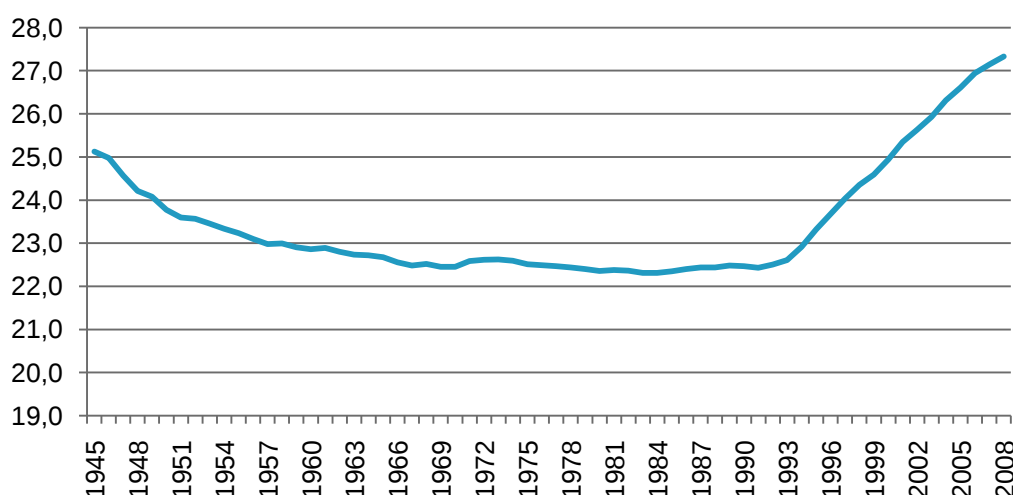
Analýza hodnotící výhody manželství (Hamplová, 2000) odráží motivy pro vstup do manželství. Uvádí praktické a emocionální hledisko, obojí souvisí s tím, jakou hodnotu a míru důležitosti manželství dokládá. Z emocionálního hlediska je na manželství nahlíženo jako na vztah, ve kterém jsou naplňovány citové potřeby člověka. Z tohoto pohledu může člověk souhlasit nebo nesouhlasit s názorem, že nelze být šťastným a spokojeným v pravém slova smyslu bez partnera a dětí, že instituce manželství neomezuje osobní svobodu a není zbytečné uzavírat manželství, když partneři neplánují zatím děti. Z emocionálního hlediska je jako nejdůležitější uvedena láska spolu s touhou po bezpečném zázemí. Vedle silného citového vztahu je přiznána velká hodnota snaze, aby se děti narodily v manželství, což souvisí již s praktickým hlediskem. Ženy přikládají určitou důležitost finanční jistotě, právním zárukám majetkových vztahů a přejí si záruku ochrany společnosti, a to v případě, že by byly partnerem opuštěny. (Hamplová, 2000)

Pokud mají partneři přání uzavřít manželství, jsou bezpochyby důležité také určité objektivní podmínky, aby mohl být sňatek uzavřen. Hamplová zastává názor, že „*právě podmínky pro uzavření sňatku a jejich naplnění (či naopak nesplnění) napovídají o povaze dnešního odkládání sňatků.*“ (Hamplová, 2000 str. 77)

K důležitým podmínkám řadí následující:

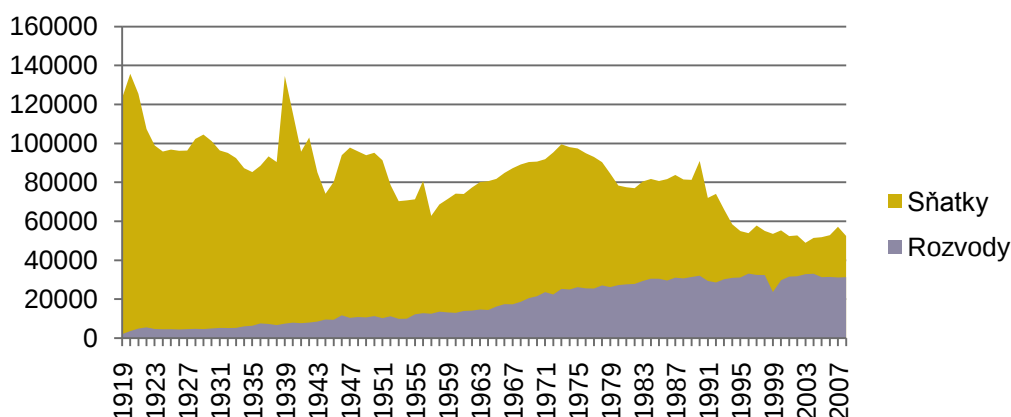
- ekonomické podmínky, ke kterým patří ekonomická samostatnost, dostatečné finanční příjmy, možnost samostatného bydlení,
- formální náležitosti jako dokončené vzdělání, dovršení plnoletosti,
- silný partnerský vztah – tím je myšleno, že si partneři během jejich dostatečně dlouhé známosti již mohli ověřit (společným bydlením a hospodařením v jedné domácnosti), zda by v budoucnu spolu dobře vycházeli,
- podpora druhých – jde o podporu ze strany rodičů (zvláště u mladých partnerů), ze strany státu (v případě eventuální nezaměstnanosti).

Podle dat Českého statistického úřadu dochází k posunu věku, kdy mladí lidé poprvé vstupují do manželství. Nejčastější věkovou skupinou u mužů je nyní skupina 30-34 let, přičemž v devadesátých letech to byli mladí lidé ve věku 25-29 let, v osmdesátých letech 20-24 let. Ženy se zatím nejčastěji poprvé vdávají právě ve svých 25-29 letech.

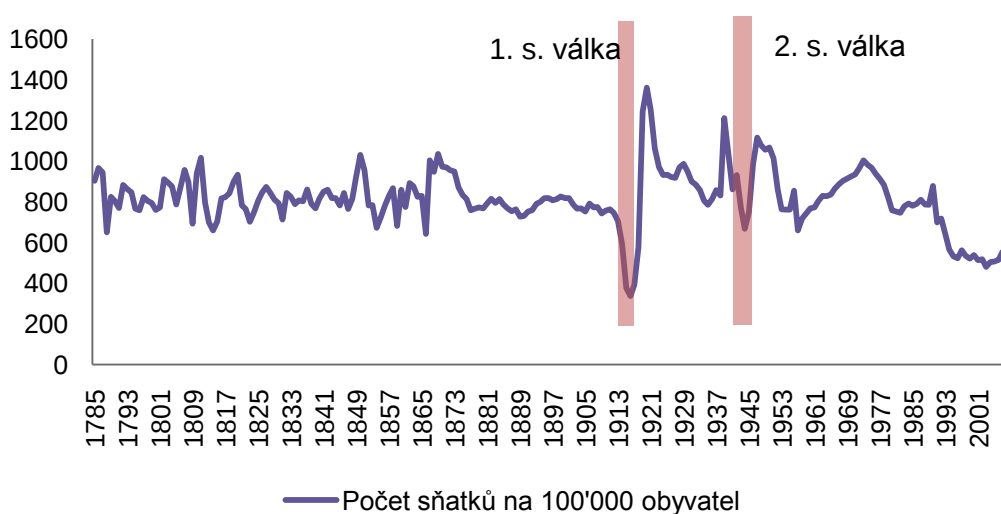
Obrázek 4: Věk prvorodiček (ČSÚ, 2008)

Ze stejného zdroje lze získat údaje o prvorodičkách (ČSÚ, 2008), ze kterého je dobře vidět, že tvoří U křivku. Zatímco během reálného socialismu věk dívek a žen při prvním porodu klesal, v devadesátých letech začal prudce lineárně stoupat (obrázek 4). Je zřejmá přímá souvislost s věkem vstupu do manželství.

Obrázek 5: Sňatečnost a rozvodovost v ČR (ČSÚ, 2008)

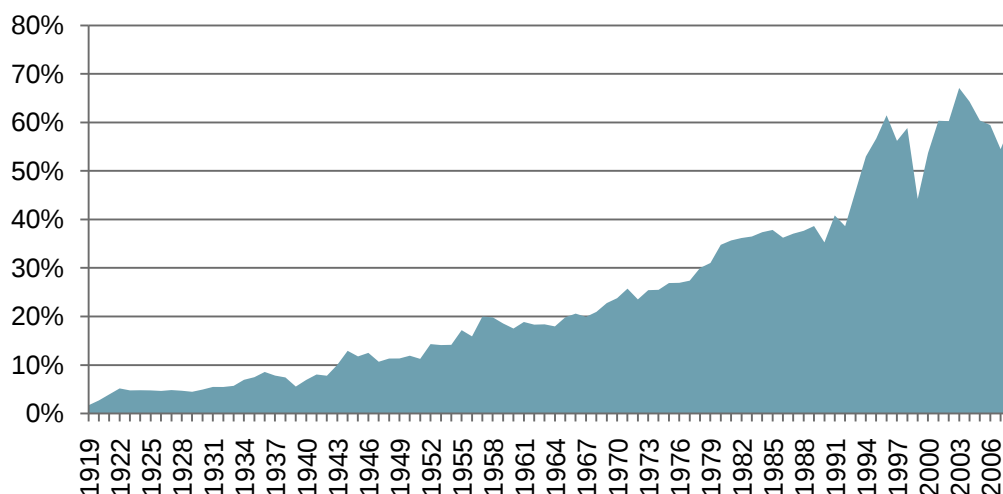
V novém tisíciletí se počty nově uzavřených sňatků ustálily v oblasti 50 tisíc ročně. V porovnání s předchozí dekádou je to pokles o třetinu, a když půjdeme ještě dále, tak v porovnání s 80. lety se jedná o pokles na polovinu (obrázek 5). To souvisí s počtem sňatkuschopného obyvatelstva, který klesá jednak díky demografickému vývoji, ale také s ochotou mladých lidí do manželství vstupovat. Jak dobře demonstruje obrázek 6, držel se v historii poměrný počet sňatků na úrovni kolem 800 sňatků na 100 tisíc obyvatel. Kolem obou světových válek došlo vždy k určitým turbulencím. Nejdříve prudký pokles počtu sňatků, způsobený zřejmě odchodem mužů do války nebo špatnou perspektivou pro rodinný život, následovaný prudkým růstem sňatků po konci války z opačných důvodů. Co je zajímavé pro nás dnes, že došlo v posledních 20 letech k poklesu nově uzavíraných sňatků i v poměru k počtu obyvatelstva na zhruba dvě třetiny dlouhodobého rovnovážného stavu.

Obrázek 6: Relativní sňatečnost k počtu obyvatelstva (ČSÚ, 2008)

Rozvody

Po roce 1919, kdy nová republika povolila rozvod, byly počty rozvodů statisticky sledovány. Graf na obrázku 7 ukazuje poměr mezi počtem rozvodů a počtem sňatků v České republice v daném roce. Je dobře patrné, že z celkem marginální záležitosti (kolem 5-10 %) se po 2. světové válce stal čím dál závažnější problém a dnes pozorujeme více než 60% rozvodovost.

Obrázek 7: Poměr rozvodů vůči sňatkům (ČSÚ, 2008)

Když se podíváme na statistické údaje rozvodovosti, zjistíme, že jsou jako příčiny rozvodů uváděny stále častěji obecné kategorie typu „rozdílnost povah, zájmů“ nebo „ostatní“. Konkrétně formulované příčiny ze strany mužů a žen se vyskytují méně často. Obecné kategorie byly v roce 2008 uvedeny u téměř 87 % případů rozvodů, muži či ženy dokonce ze tří čtvrtin uváděli „rozdílnost povah nebo zájmů“.

Co se týká dosaženého vzdělání, nejvíce se to týká lidí se základním vzděláním. Středoškoláci s maturitou a vysokoškoláci se rozvádějí méně často.

Zajímavým momentem ve vývoji rozvodovosti je, že rozvodovost párů s nezletilými dětmi klesá, naopak u párů bez nezletilých dětí roste. Čím je počet dětí vyšší, tím je podíl na rozvodovosti nižší.

1.3.5 Faktory ovlivňující stabilitu manželství

Při pohledu do rozvodových statistik můžeme nabýt dojmu, že v minulosti byla manželství stabilnější než dnes. To je jistě pravda, ale ne tak černobílá. Díky stále se prodlužující průměrné délce života dnes spolu manželé žijí mnohem déle než dříve. V 18. století nebylo výjimkou,

že jeden z partnerů ovdověl již ve třiceti letech. Smrt tak ukončila společný život partnerů v době, kdy dnešní manželství za sebou nemají ani polovinu svého trvání. (Jellouschek, 2003)

Dříve také bylo prakticky nemožné z manželství vystoupit z několika důvodů. Šlo zejména o hospodářské přežití. Rozdělení rolí totiž předurčovalo, že rodina byla bez muže – živitele zcela bezbranná a ekonomicky by nepřežila. Bez ženy by naopak rodina citově strádala. Tento stabilizační faktor ztrácí na své síle, protože mnohem více žen se dnes díky vzdělání a povolání obejde bez „živitele“. Tím se posiluje vzájemná nezávislost. (Jellouschek, 2003)

Dalším stabilizačním faktorem bylo náboženství, které ve společnosti hrálo významnou roli. Společenská norma předepisovala nerozlučitelnost sňatku. Provinění proti tomuto předpisu vyčlenilo dotyčného zcela ze společnosti, protože se nemohl účastnit náboženského života, byly mu odepřeny svátosti (možnost vyzpovídat se, udělování pomazání nemocných a jiné). Vliv katolické církve, která tyto předpisy stále dodržuje, je v dnešní společnosti zanedbatelný. Dnes nejsou rozvedení partneři žádným způsobem společensky diskriminováni. (Jellouschek, 2003)

Vyplývá z toho, že zárukou stability dnešních manželství je pouze a jedině kvalita lidského vztahu obou partnerů. Protože se ale jedná o velmi subjektivní hledisko, navíc hledisko, které se může velmi v čase vyvíjet a podléhat momentálním náladám a pocitům, je trvalost manželství v daleko větším nebezpečí. (Jellouschek, 2003)

V odborné literatuře se můžeme setkat s následujícími osmi **faktory, které zvyšují stabilitu manželství**. Na začátku je to **zamilovanost** budoucích manželů. Počáteční zamilovanost pomáhá totiž překonávat krizová období vztahu. Dalším faktorem je **vzájemná podobnost** partnerů. Sice se říká, že protiklady se přitahují, ale nemělo by jich být příliš mnoho. K těm základním podobnostem patří stejná národnost, sociální vrstva, vzdělání, věk, světový názor, vkus, životní styl a jiné. Dobré je, když si partneři zachovají vlastní individualitu a **samostatnost**. I když máme společný život, pěstujeme si vlastní koníčky, názory a cíle. Pro ženy to znamená často vlastní zaměstnání a finance. „Láska je dítě svobody.“ Musí být také **rovnováha mezi dáváním a bráním**. Pokud jenom jeden z nich dává a druhý bere, tak z toho prvního se stává něco jako otec či matka a z druhého dítě. Vzájemná schopnost vcítit se do druhého partnera, tedy **empatie**, je dalším faktorem. Často mlčky předpokládáme, že ten druhý prožívá to samé, co cítíme my. A dost často se mýlíme. Zatímco dříve byla spousta otázek předem zodpovězena díky sociálním pravidlům a normám, dnes máme mnohem větší volnost v rozhodování. Tím také mnohem častěji na sebe naráží rozdílné přístupy partnerů ke stejné věci a musíme neustále přistupovat na kompromis. Zastávat vlastní zájmy a přitom slyšet na potřeby druhého, je **uměním**

vyjednávat. To všechno vyžaduje samozřejmě **spolupráci**, abychom byli schopni zastat roli toho druhého v případě nemoci nebo změny zaměstnání. Zvyšuje to pocit vzájemného souladu. Jako nezbytný doplněk samostatných zájmů jsou **společné touhy a cíle**. Tím bývá nejčastěji výchova dětí, ale musíme mít něco v záloze i pro období, kdy se děti osamostatní. (Jellouschek, 2003)

EMPIRICKÁ ČÁST

2 Empirická část

2.1 Cíle a metodologie výzkumu

2.1.1 Cíl výzkumného šetření

V empirické části jsme se snažili najít odpověď na následující výzkumný problém:

Jak velký vliv má délka partnerského vztahu na schopnost uzavřít manželství?

Postupovali jsme podle Gavory, který píše, že deskriptivní výzkumný problém „*zjišťuje a popisuje situaci, stav nebo výskyt určitého jevu.*“ (Gavora, 2000 str. 26) Abychom mohli složitý výzkumný problém uchopit, rozebereme jej na jednotlivé výzkumné otázky a sadu hypotéz, které chceme potvrdit nebo vyvrátit. Za tímto účelem jsme si stanovili následující výzkumné otázky:

1. Dochází k přechozeným vztahům proto, že nebyl partnerský vztah včas přetransformován do manželství?
2. Je příčinou rozpadu vztahu to, že partneři nechtějí děti? Mají děti vliv na stabilizaci vztahu?
3. Jak velký vliv má náboženské vyznání na stabilitu partnerských vztahů?
4. Je pro stabilitu vztahu lepší, když je muž starší než žena? Jaký je optimální věkový rozdíl partnerů?
5. Je častá situace, že po přechozeném vztahu dochází v dalším vztahu s novým partnerem brzy k uzavření manželství?
6. Jsou vztahy navázané v mládí stabilnější?
7. Má sestěhování před svatbou vliv na stabilitu vztahu?

Pro výzkumné šetření jsme formulovali následujících sedm hypotéz:

Hypotéza 1 - Pokud partneři nevstoupí do manželství včas, vztah má malou šanci na dlouhodobé trvání.

Hypotéza 2 - Nereprodukční vztahy často vyústí do přechozeného vztahu, který se pak rozpadá.

Hypotéza 3 - Věřící lidé mají mnohem stabilnější vztahy než nevěřící.

Hypotéza 4 - Partnerský vztah je trvalejší, pokud je muž věkově starší než žena.

Hypotéza 5 - Po rozpadu přechozeného vztahu lidé brzy vstupují s novým partnerem do manželství.

Hypotéza 6 - Trvalost vztahu závisí na věku, kdy byl uzavřen. Optimální trvanlivost mají reprodukční vztahy, které byly uzavřeny do 25. roku života.

Hypotéza 7 - Kohabitace před svatbou zvyšuje riziko rozvodu.

2.1.2 Metodologie výzkumu

Z velkého množství výzkumných metod jsme se rozhodli zvolit metodu interaktivního rozhovoru. Získaná data kvantitativního charakteru byla zaznamenávána do vytvořeného anonymního dotazníku, jehož konkrétnější a bližší specifikace je nastíněna v dalších kapitolách. Vzhledem k citlivé oblasti prováděného výzkumu byla zapotřebí kromě anonymity respondentů, také podpora jejich upřímnosti, důvěry, odvahy pustit se do vzpomínek na prožité vztahy a také zhodnocení a zamyšlení nad jejich současnými partnerskými vztahy.

Podmínkou pro záznam do dotazníku byly pouze partnerské vztahy delší než jeden rok. Kratší vztahy si lidé nepamatují dostatečně detailně.

Sběr dat byl zaměřen pouze na vztahy heterosexuální, tedy ty, které mají šanci přerodit se v reprodukční vztah. A priori nereprodukční vztahy (což jsou všechny homosexuální) jsme neposuzovali.

Dále musely být vztahy reálně prožívané, tedy ne fantazijní nebo platonické. Opět jsme hledali potenciál reprodukce.

Velkou výhodou byla autentičnost respondentů, kteří se podíleli na tomto výzkumu. Vlivem přímého osobního rozhovoru nemohlo též dojít k nepochopení otázky a případně špatnému záznamu do dotazníku. Dotazníkovým šetřením se podařilo získat velké množství informací a následně poměrně jednoduchý hromadný záznam pro celkové zpracování.

Další velkou výhodou dotazníku je jeho úplnost – totiž že pokrývá u každého respondenta všechny partnerské vztahy delší než rok, a to včetně mileneckých.

Mezi nevýhody můžeme zařadit časovou náročnost v jednotlivých rozhovorech, záleželo to však na množství, návaznosti či propojenosti individuálních partnerských vztahů u konkrétních respondentů. Je možné, že došlo také vlivem neupřímnosti, ostychu nebo obav ze ztráty anonymity ke zkresleným výpovědím.

2.1.3 Kvantitativní dotazník

Respondenti byli dotazováni na množství jejich partnerských vztahů a zejména na délku trvání jejich konkrétních vztahů. Uzavřenými otázkami byli dotazováni na druh vztahu, způsob ukončení vztahu, důvod ukončení vztahu a kdo byl navrhovatelem ukončení vztahu, případně zda došlo mezi partnery k pauze ve vztahu a kdo pauzu navrhl.

Pokud jde o *druh vztahu*, byly dány následující možnosti:

Hlavní – vztah, který je oznámen rodičům a širokému okolí, není zatajován.

Na dálku – vztah na dálku je takový, kdy přestávky mezi kontakty jsou alespoň 5 dní v týdnu.

Milenecký – záměrně nereprodukční vztah, založený čistě na sexu, paralelní k jinému hlavnímu vztahu.

Bigamie – s vědomím obou stran, víceméně oficiálně žije se dvěma partnery – buď střídavě tu a tam, nebo současně v jedné domácnosti.

Pro určení *způsobu, kterým byl vztah ukončen*, byly dány možnosti: vztah trvá, úmrtí, rozchod nebo rozvod.

Respondenti byli dotazováni na případnou *pauzu* ve vztahu, tím byl míněn vyhlášený rozchod s nějakým pozorovatelným chováním (partneři spolu například delší období nebydlí).

Pokud došlo ve vztahu k pauze, rozchodu nebo přímo k rozvodu, respondenti odpovídali na otázku, kdo byl navrhovatelem. *Navrhovatelem* rozchodu byl označen ten, kdo drží asymetrii při rozchodu. Tvrdí, že se nechce vrátit do vztahu. Možný výběr byl: muž, žena nebo oba se shodně domluvili na ukončení vztahu. Vedle toho nás také zajímal důvod ukončení vztahu. V tomto případě byla otázka spíše charakteru kvalitativní analýzy, ale přesto jsme nabídli respondentům tyto možnosti důvodů ukončení vztahu nebo pauzy: nevěra, alkohol, žárlivost, násilí, odcizení a jiné. Pro nové šetření bychom určitě zařadili i možnost „přechod do nového vztahu“, který patřil mezi nejčastější důvody. Tato kategorie není bohužel uváděna ani v rozvodových statistikách Českého statistického úřadu.

U respondentů jsme zjišťovali *věkový rozdíl* mezi partnery. Zajímalo nás také, po jak dlouhé době chození došlo u partnerů k *sestěhování*, tedy ke společnému bydlení. Dále byli dotazováni na věk, v kterém uzavírali manželství.

Škálou otázkou byli respondenti dotazováni na to, jak živý je vztah, který je již ukončen nebo i ten, který právě mají. *Živým vztahem* je označen ten, kdy ještě občas zabolí vzpomínka na toho člověka, píchne u srdce nebo si vyčítá, že vztah ukončil nebo nebojoval o záchranu vztahu. V případě, že vztah trvá, popisuje tento parametr aktuální vnímání intenzity vzájemné náklonnosti. Jak je vztah živý, hodnotili respondenti bodovou stupnicí v rozmezí nula (vztah není živý vůbec) až čtyři (hodně živý vztah).

Neméně důležitou otázkou bylo plánování společných dětí - *reprodukce*. Zajímalo nás, zda partneři chtěli děti, případně jestli je chtěl jen jeden z partnerů a případně který. Možnosti tedy byly: 1. oba nechtěli, 2. já ne/on(a) ano, 3. já ano/on(a) ne, 4. ano, ale neplodní, 5. oba chtěli. Vhodnou položkou by byla odkládaná reprodukce, která patří mezi nejčastější.

Vedle hlavního objektu zájmu jsme sbírali i takzvaná tvrdá data. To je pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání a náboženské vyznání respondentů.

Zda byl dotazník přehledně a dostatečně sestaven, jsme vyzkoušeli provedením předvýzkumu na dvaceti respondentech. Ověřili jsme si správnost formulací otázek a uskutečněním předvýzkumu jsme získali cenné připomínky, které přispěly k jednoznačnější formulaci a úpravě v postupu při dotazování. Jako příklad nutného upřesnění otázky byla otázka na náboženské vyznání. Jako nevěřící jsme označovali respondenty, kteří v „něco nad námi“ věří, ale neprovozují žádné náboženství. V kontrastu s tím jsou ateisté, kteří jakoukoliv vyšší bytost popírají.

Druhou nepřesností dotazníku byla otázka společných dětí, kdy nebyla dána možnost odpovědi, že plánují děti až do budoucnosti, ale nyní děti ještě nechtějí. Několikrát byl uveden finanční důvod. V tom případě jsme označili odpověď „oba nechtěli“.

Dotazník, který byl sestaven pro výzkumné šetření, je součástí přílohy (Příloha 1).

2.1.4 Statistická analýza

Sebraná data prošla zevrubnou analýzou na bázi statistických metod. K analýze dat byl použit program SPSS verze 12 a Microsoft Excel verze 2007. Jako výchozí metodu jsme použili metodu EDA. (Exploratory Data Analysis, NIST, 2003).

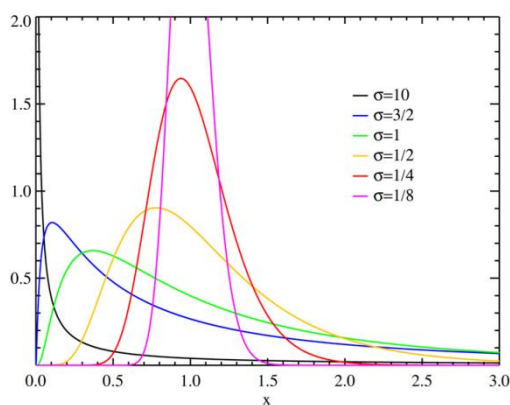
Metoda EDA je hojně využívána pro prvotní analýzu statistických dat a slouží k rychlému testování hypotéz na základě grafické techniky zpracování statistických dat.

Tato metoda:

- maximalizuje vzhled do sesbíraných dat,
- odkrývá skryté struktury,
- odhaluje důležité proměnné a parametry,
- detekuje extrémní hodnoty a anomálie,
- testuje související předpoklady,
- pomáhá vytvořit statistické modely.

Při použití této metody nepostupujeme tak, jak je to obvyklé v případě klasické statistické analýzy, kdy vytvoříme nejdříve model a poté jej na datech testujeme a analyzujeme, ale naopak pomocí dat hledáme strukturu dat a vlastní datový model.

Nejprve jsme hledali metodu, která by sesbíraná data nejlépe charakterizovala. Jako nejvhodnější se nám jevila takzvaná křivka přežití vztahů. Jedná se o parametr, který charakterizuje, jaký podíl z celkového počtu vztahů přežívá po několika letech trvání vztahu. V této práci se čtenář v dalších kapitolách empirické části setká s mnoha grafy, které byly získány na základě zkoumání tohoto parametru dat.

Obrázek 8: Lognormální rozložení

Ve druhém kroku jsme zjišťovali, jaké charakteristické statistické rozložení nejlépe modeluje náš vzorek. K tomu jsme využili funkci SPSS, a sice jednu z technik EDA; pravděpodobnostní grafy (probability plots, P-P). Postupovali jsme tak, že jsme vygenerovali několik P-P grafů pro různé typy rozložení dat, jako je normální, weibullovo, studentovo, exponenciální, laplaceovo, beta, gama, logistické a lognormální. Z výsledků jednotlivých

testovaných rozložení nám nejlépe odpovídalo lognormální rozložení.

Funkci pravděpodobnosti hustoty lognormálního rozložení uvádíme zde:

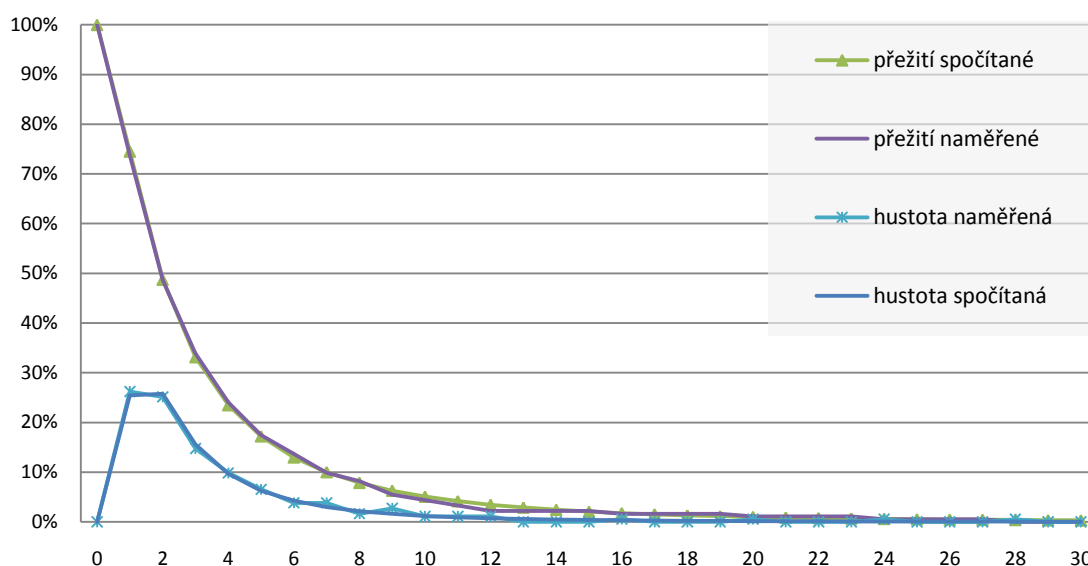
$$f(x; \mu, \sigma) = \frac{e^{-((\ln x - \mu)^2 / 2\sigma^2)}}{x\sigma\sqrt{2\pi}} \quad x > 0$$

Parametry rozložení jsou: střední hodnota μ (location parameter – parametr místa podle EDA) a směrodatná odchylka σ (shape parameter – parametr tvaru opět dle EDA).

Pro ilustraci uvádíme na obrázku 8 průběh funkce pro různé hodnoty parametru tvaru σ .

V dalším kroku jsme hledali parametry lognormálního rozložení μ a σ pro každou zkoumanou skupinu dat, abychom získali co nejlepší statistický model pro danou skupinu.

Na obrázku 9 najdeme porovnání grafů křivky přežití všech vztahů, jednak z dat naměřených (sesbírané od respondentů) a potom dat spočítaných (na základě statistického modelu). Vidíme, že shoda je velmi vysoká.

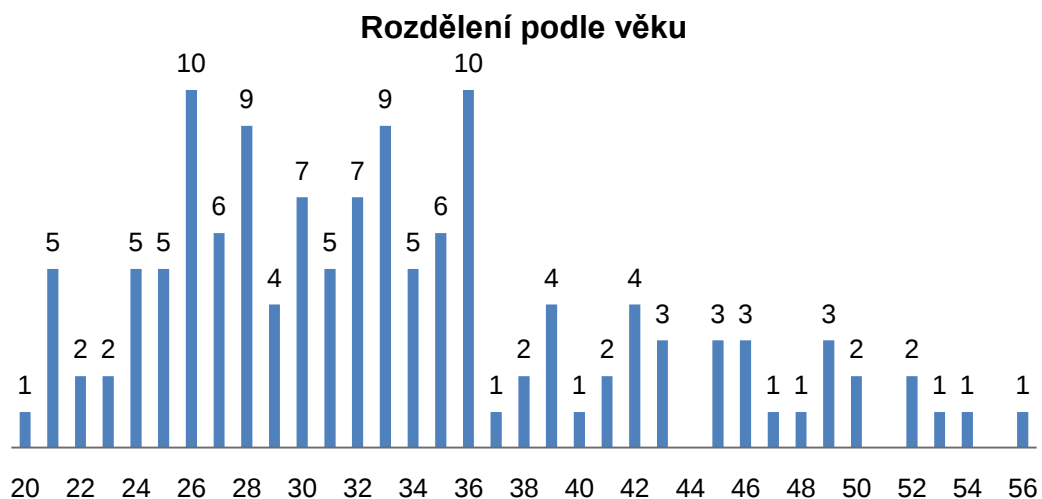

Obrázek 9: Porovnání naměřených a spočítaných dat.

2.2 Výsledky výzkumu

2.2.1 Analýza dotazovaných respondentů

Hlavní zkoumanou jednotkou je partnerský vztah. Každý respondent byl dotazován na všechny dosavadní prožité partnerské vztahy. Pro tento výzkum se podařilo zaznamenat 311 partnerských vztahů. Za účelem výzkumného šetření bylo osloveno 133 respondentů ve věkovém rozmezí od 20 do 56 let. Když se podíváme na věkovou distribuci respondentů (obrázek 10), tak největší zastoupení se pohybuje ve věkové hranici do 36 let. Je to dáno také tím, že velká část respondentů byla oslovena ze známého a nám věkově blízkého prostředí.

Obrázek 10: Věková struktura respondentů

Rozdělení respondentů podle pohlaví je takové, že jednu třetinu respondentů reprezentují muži (38 %) a dvě třetiny ženy (62 %). K zaznamenání délky a množství partnerských vztahů bylo ochotno 51 mužů a 82 žen. Ze všech oslovených respondentů pouze dvěma respondentům nebylo příjemné mluvit o jejich partnerském vztahu. Z tohoto důvodu se odmítli průzkumu zúčastnit. Jejich postoj je samozřejmě pochopitelný, protože dotazník se zabývá velmi osobními a citlivými daty.

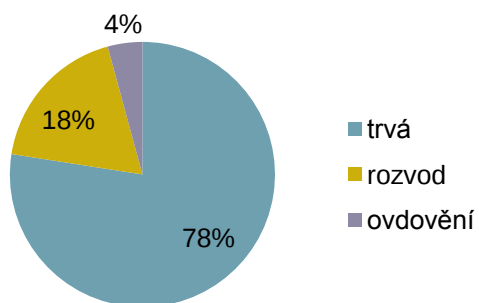
Mezi další faktografické údaje, které nás zajímaly, jsme zařadili nejvyšší dosažené vzdělání a náboženské vyznání. Téměř polovina respondentů, a to v počtu 64, je vysokoškolsky vzdělaných (49 %). 60 respondentů (46 %) dosáhlo středoškolské vzdělání ukončené maturitou a 6 respondentů (4 %) střední odborné vzdělání s výučním listem. Dva respondenti uvedli vysokoškolské akademické vzdělání a jeden základní vzdělání.

Pokud se jedná o určení náboženského vyznání, 61 respondentů (46 %) se hlásilo ke katolickému vyznání, 49 respondentů (37 %) se označilo jako nevěřící – bez konkrétního vyznání, můžeme je chápat jako agnostiky. 13 respondentů (10 %) se řadilo mezi ateisty, k protestantům se hlásilo 6 respondentů (4 %) a 4 respondenti (3 %) vyznávali jinou náboženskou víru, než která byla uvedena v dotazníku.

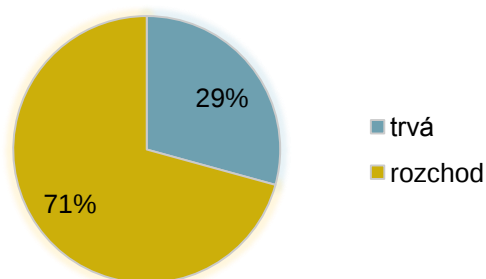
2.2.2 Analýza vztahů respondentů

Hypotéza 1 - Pokud partneři nevstoupí do manželství včas, vztah má malou šanci na dlouhodobé trvání.

Při srovnání a analýze partnerů, kteří žijí v manželství a těch, kteří jsou nesezdaní (obrázek 11, obrázek 12), se ukázala a potvrdila větší stabilita u vztahů manželských párů. 78 % respondentů žijících v manželství označilo svůj svazek jako stabilní a trvalý, v porovnání s pouhými 29 % respondentů, kteří manželství neuzavřeli. Za to procentuální vyjádření rozpadu vztahů se téměř symetricky obrátilo, rozchod ukončil vztah 71 % nesezdaným respondentům a rozvodem skončilo 18 % manželství.

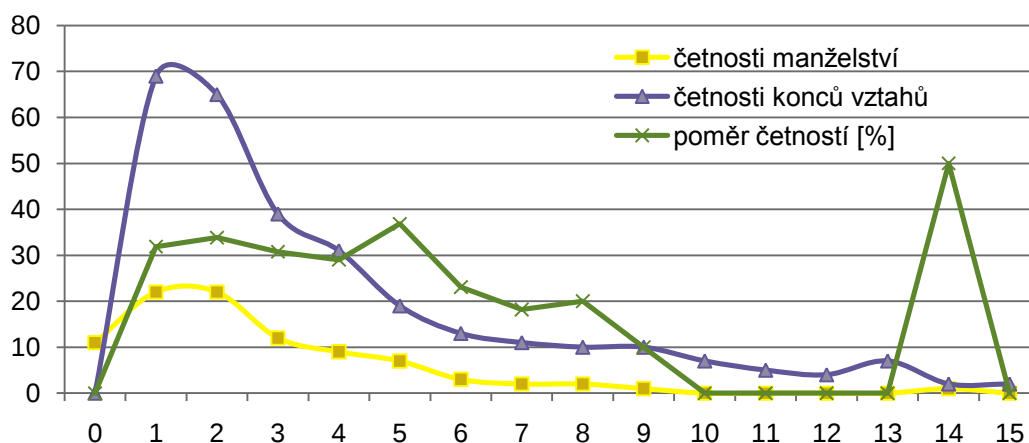
Obrázek 11: Balance manželství

Obrázek 12: Kohabituující nesezdané páry

V teoretické části byly zmíněny názory psychologů a odborníků na partnerské vztahy, po jak dlouhé době chození by měli partneři uzavřít sňatek. Mnozí z nich doporučují se po dvou letech chození rozhodnout, zda vztah povýšit do stavu manželského nebo raději hledat jiného partnera. Jak jsme se dozvěděli, je v této fázi vzájemná znalost na nejvyšší úrovni. Rozhodli jsme se prozkoumat chuť partnerů ke vstupu do manželství v různých intervalech od začátku jejich vztahu. Když spočítáme četnosti uzavření manželství v konkrétním roce vztahu, vyjde nám křivka na grafu na obrázku 13. Podobně jsme spočítali četnosti ukončení vztahu v každém roce.

Na křivce četností manželství pozorujeme, že nejčastěji partneři uzavírají manželství mezi 1. a 2. rokem vztahu. Frekvence potom klesá, ještě poměrně hodně manželství je uzavřeno do 6. roku vztahu. Jak ukazuje graf, po 9. roce chození již nikdo manželství neuzavřel.

Obrázek 13: Vztahy nemanželské a manželské

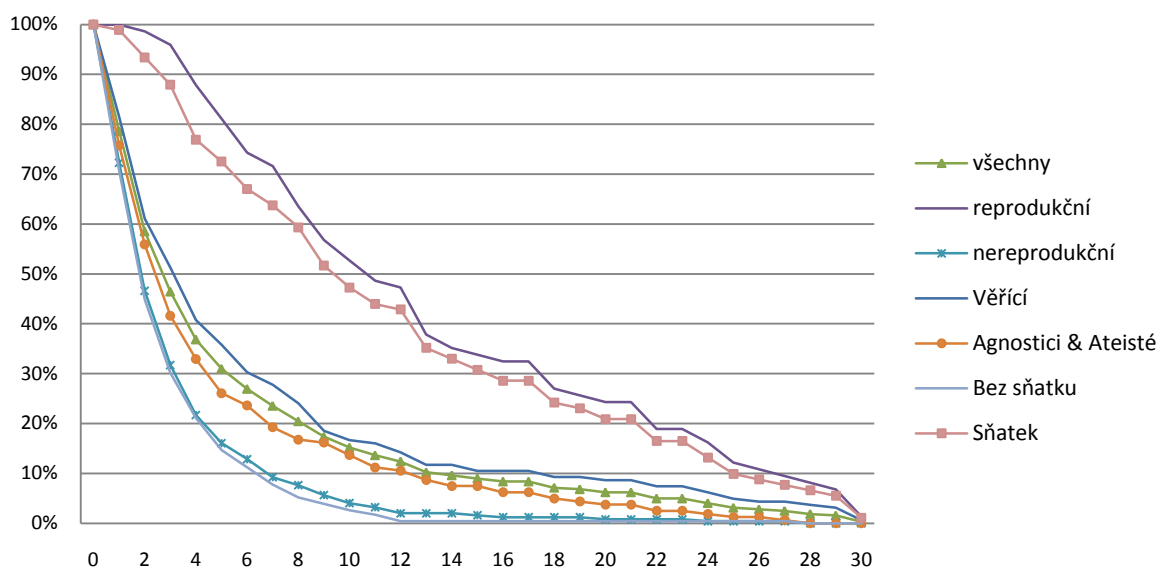
Křivka ukončení vztahů má také vrchol v prvním až druhém roce známosti, kdy je ukončeno nejvíce vztahů. Zdá se, že platí výše uvedené tvrzení, že v tomto období již partnera dobře známe, abychom se rozhodli, zda s ním zůstat či nikoliv. Chuť uzavřít manželství, jak vidíme, klesá rychleji, než se zvyšuje chuť druhého partnera opustit. Vztahy mezi osmým a patnáctým rokem tak můžeme označit jako „super-přechozené“, bez šance se přerodit v manželství a s jasnou perspektivou konce.

Hypotéza 1 - Pokud partneři nevstoupí do manželství včas, vztah má malou šanci na dlouhodobé trvání - byla potvrzena.

Hypotéza 2 - Nereprodukční vztahy často vyústí do přechozeného vztahu, který se pak rozpadá.

Když byli respondenti dotazováni na jednotlivé vztahy, ptali jsme se jich, zda v daném vztahu měli děti. Pokud ano, zajímal nás počet dětí, jejich věk a pohlaví. Dotazníková otázka na reprodukci daného vztahu nebyla pro tuto hypotézu určující, spíše se jednalo o pomocnou informaci.

Veškeré zaznamenané partnerské vztahy byly podrobeny analýze. Zkoumali jsme křivku přežití jednotlivých vztahů v závislosti na různých kritériích. Jak bylo uvedeno v teoretické části, křivka přežití zaznamenává úbytek živých vztahů v závislosti na čase, v tomto případě na délce vztahu. Křivka ukazuje, kolik procent vztahů po určitém období stále trvá. Čím je křivka strmější, tím je tento typ vztahu méně stabilní a naopak. Výsledek provedené analýzy jsme zaznamenali do grafu na obrázku 14.

Obrázek 14: Křivka přežití vztahů podle parametru

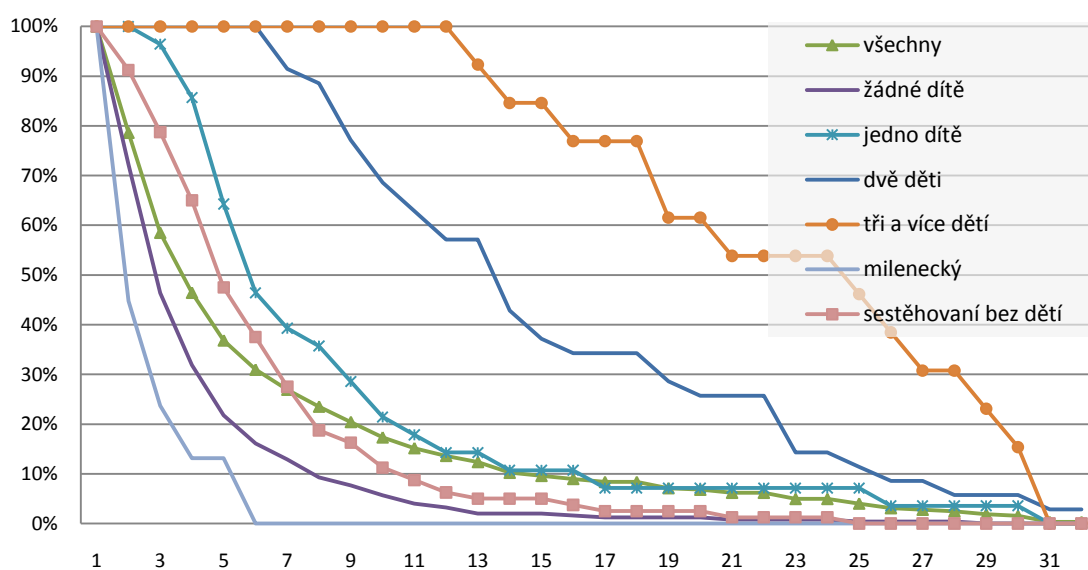
Nyní se zaměříme na kritéria související s reprodukcí. V grafu můžeme vidět křivky přežití obecných reprodukčních a nereprodukčních vztahů. Další speciální typy vztahů související s reprodukcí jsou zaznamenány v příloze (Příloha 2). Pokud se podíváme na obecné reprodukční křivky, vidíme jasný rozdíl ve strmosti obou křivek. Například po dvou letech vztahu jsou téměř všechny páry, které mají děti, pořád spolu. Zatímco bezdětným párům se již téměř polovina vztahů rozpadla. Vztahy po šesti letech vypadají opět jinak. Bezdětných párů zůstává ve vztahu už jen 11 %, ale reprodukčních vztahů je funkčních stále téměř 75 %. Nereprodukční vztahy končí „svou životnost“ po dvanácti letech. Ostatně i u vztahů s dětmi se prokázalo zvýšené množství rozchodů po osmi, třinácti a osmnácti letech společného soužití.

Je-li ve vztahu věkově starší žena než muž, vidíme zajímavou anomálii. Takové vztahy s dětmi jsou nejstabilnější ze všech zkoumaných, naopak bezdětné vztahy jsou nejhorší, tedy nejméně stabilní (pokud nebudeme brát v úvahu milenecké vztahy, které jsou cíleně nereprodukční).

Za zmínku stojí ještě reprodukční vztahy věřících osob. Z počátku není rozdíl mezi věřícími a celkovým průměrem, avšak po čtrnácti letech vztahu se věřícím daří dosáhnout nejstabilnějších zaznamenaných vztahů.

Protože nás zaujalo, jak velký vliv mají děti na stabilitu vztahu, pokračovali jsme v další analýze. Zajímalo nás, jestli se dá říci, že jsou nějaké rozdíly v reprodukčních vztazích i v závislosti na počtu dětí (obrázek 15). Nejprve si všimněme, jak dopadají typické přechozené vztahy, tedy

páry sestěhované do jedné domácnosti, ale bez dětí. Po slibném začátku se křivka prudce svažuje dolů k nule.

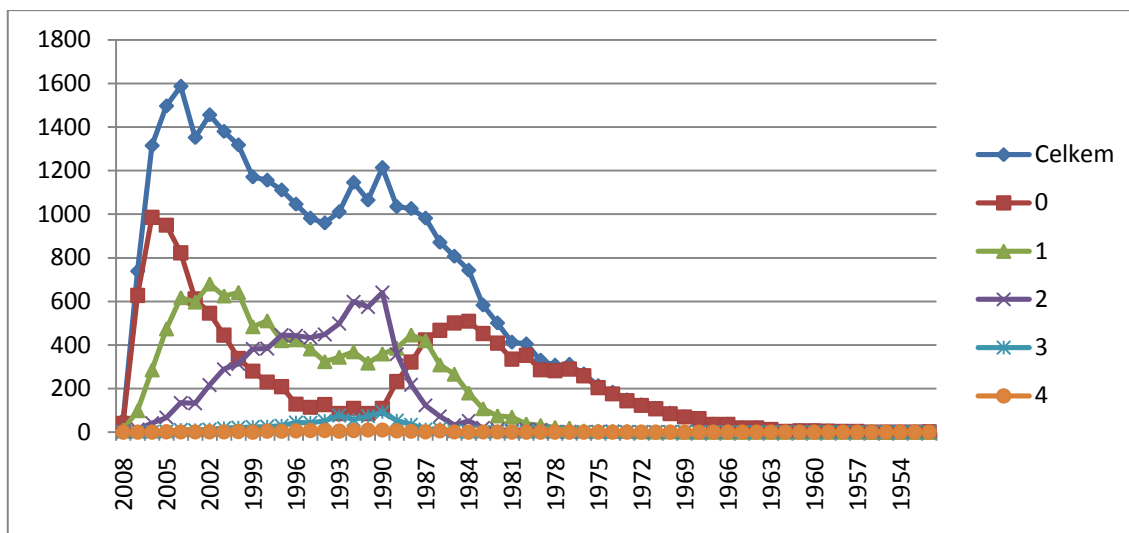
Obrázek 15: Křivka přežití podle počtu dětí

Pokud se podíváme na data z Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2008) ohledně rozvodů a počtu dětí v rozvádějících se manželstvích, zjistíme, že děti stabilizující vliv mají (obrázek 16).

Data úřadu jsou v porovnání s našimi sbírána jinou metodikou, protože má v rozvodové statistice záznam jen o dětech nezletilých. My jsme se vždy dotazovali partnerů na všechny jejich děti, zletilé i nezletilé. Z toho důvodu je na datech Českého statistického úřadu dobře vidět, jak se projeví ve statistice rozvodů okamžik, kdy děti dospějí. Velký výkyv v počtu rozvodů párů bez nezletilých dětí prudce nastává u těch, kteří vstoupili do manželství před 18 a více lety.

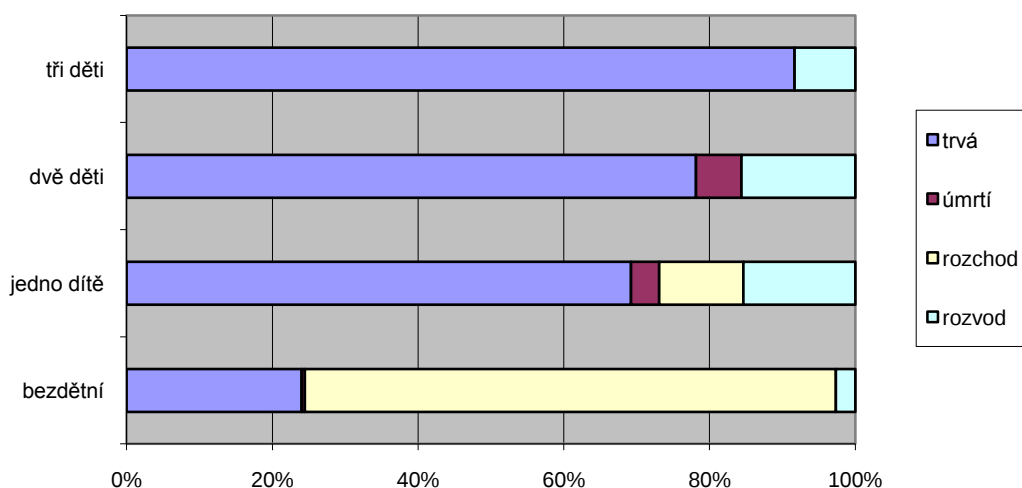
Křivka pro páry s jedním dítětem v podstatě tvarem kopíruje celkovou křivku, jen má pozdější nástup. „Chut“ se rozvést je tedy posunuta v čase.

U párů se 2 a více dětmi již vidíme, že nástup počtu rozvodů od sňatku nestoupá tak prudce, svého vrcholu dosahuje 18 let po svatbě. Poté opět klesá, protože se páry přesouvají do kategorie „bez nezletilých dětí“.

Obrázek 16: Rozvody v roce 2008 podle roku sňatku a počtu nezletilých dětí (ČSÚ, 2008)

V našem výzkumu se potvrdilo tvrzení, čím více dětí, tím je vztah stabilnější (obrázek 17). Jedno dítě ještě nevede partnery k tomu, aby uzavřeli co nejdříve manželství (vidíme stále nemalé procento rozchodů), ale pokud přichází v úvahu druhé dítě, všichni respondenti se stali v tomto případě manžely. Pokud mají partneři alespoň dvě děti, zvyšují tyto dvě děti stabilitu manželského svazku na téměř 80 %, a dá se tedy říci, že tři děti jsou již zárukou na stabilní a trvalý vztah, u více než 95 % se manželství nerozpadne. Nejvíce jsou tedy ohroženy rozchodem páry, které nemají žádné dítě a 15 % respondentů s jedním dítětem.

Obrázek 17: Vliv počtu dětí na stabilitu vztahu

Potvrdily se tak názory psychologů a odborníků uvedené v teoretické části. V teoretické části práce jsme citovali psychologa Plzáka, který vliv dětí na stabilitu vztahu považuje za významně pozitivní. Podobný názor zastává i psycholog Klimeš. Pokud začnou partneři uvažovat o dětech,

většinou probírají i možný počet svých budoucích dětí. Pokud to myslí spolu vážně, měli by chtít děti co nejvíce (to nám radí i psycholog Pávek). Dítě ovšem není nějakým zázračným lékem či elixírem na uzdravení vztahu, nesmí být zneužíváno ve smyslu záplaty partnerských neshod. Děti není radno používat na záchranu nefunkčních vztahů, ale naopak pokud máme funkční vztah, tak společné děti tento vztah udrží, takže se samovolně nerozpadne. Protože i kvalitní bezdětné vztahy lidí, kteří se k sobě hodí, se samovolně po nějaké době rozpadají.

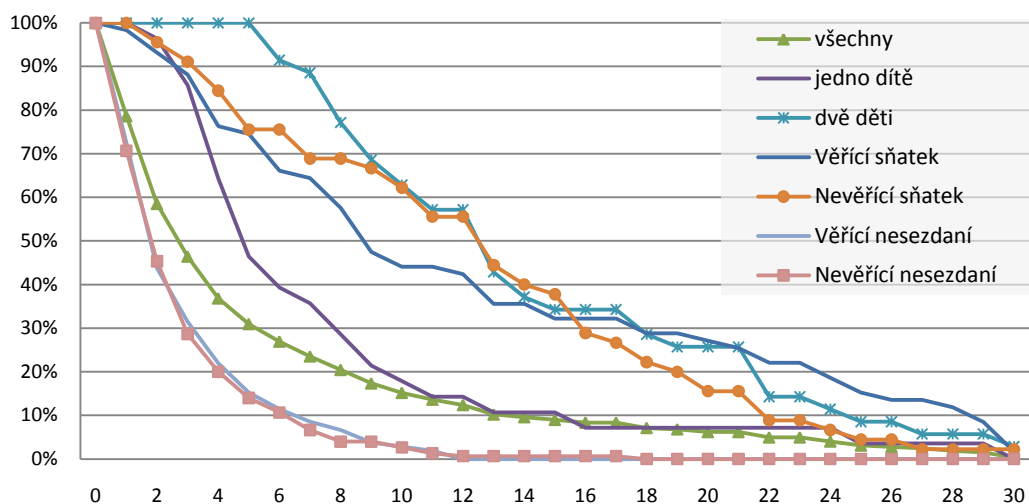
Hypotéza 2 - Nereprodukční vztahy často vyústí do přechozeného vztahu, který se pak rozpadá - byla potvrzena.

Hypotéza 3 - Věřící lidé mají mnohem stabilnější vztahy než nevěřící.

Data pro provedení analýzy této hypotézy poskytl dotazník v otázce na náboženské vyznání respondenta. Jak jsme zjistili, nebyly rozdíly v chování věřících z různých denominací. Proto jsme dále zkoumali jen skupinu všech věřících a nevěřících. Podle sestaveného dotazníku jsme srovnávali tedy katolíky, protestanty a respondenty s ostatním náboženstvím v jedné skupině proti druhé skupině nevěřících (agnostiků) a ateistů.

Jak už vyplynulo z analýzy u předchozí hypotézy, jsou vztahy věřících, ve kterých jsou také děti, stabilnější než průměr všech reprodukčních vztahů. Pokud přestaneme započítávat vliv dětí na stabilitu vztahu a zaměříme se jen na otázku náboženského vyznání, situace se částečně změní. Křivka přežití (obrázek 14) u věřících partnerů je mírně nad průměrem, zatímco agnostici a ateisté jsou lehce pod průměrem, nicméně jedná se o rozdíl v řádu několika procent.

Jak už bylo zmíněno v teoretické části, učení katolické církve říká, že manželství je nerozlučitelné a jiné sexuální vztahy než v manželství nejsou dovoleny. Jak je možné, že se tolik věřících lidí rozchází nebo rozvádí? Poněkud toto zjištění neodpovídá našim představám o morální výši věřících. Chyba však nebude ve věřících, spíše v našich představách o nich (o nás). Přestože věřící lidé vytvářejí stabilnější partnerské vztahy, tak v porovnání s ostatními není rozdíl příliš výrazný.

Obrázek 18: Věřící a nevěřící v manželství

Pokud ale naše data podrobíme detailnější analýze (viz obrázek 18), odhalíme zajímavou skutečnost. Zde se jeví, že věřící mají nesezdané vztahy úplně stejné jako nevěřící, obě křivky se téměř překrývají. Ale po sňatku se věřící lidé kupodivu chovají zcela paradoxně. Do 16. roku jejich vztahy vykazují v porovnání s ateisty a agnostiky menší pevnost, která se paradoxně zvýší po 16. roku. Tedy víra, zdá se, především pomáhá v onom přání – zestárnout spolu, takže vztah udržuje pohromadě v těch chvílích, kdy už děti takový vliv na stabilitu nemají.

Hypotéza 3 - Věřící lidé mají mnohem stabilnější vztahy než nevěřící – byla potvrzena.

Hypotéza 4 - Partnerský vztah je trvalejší, pokud je muž věkově starší než žena.

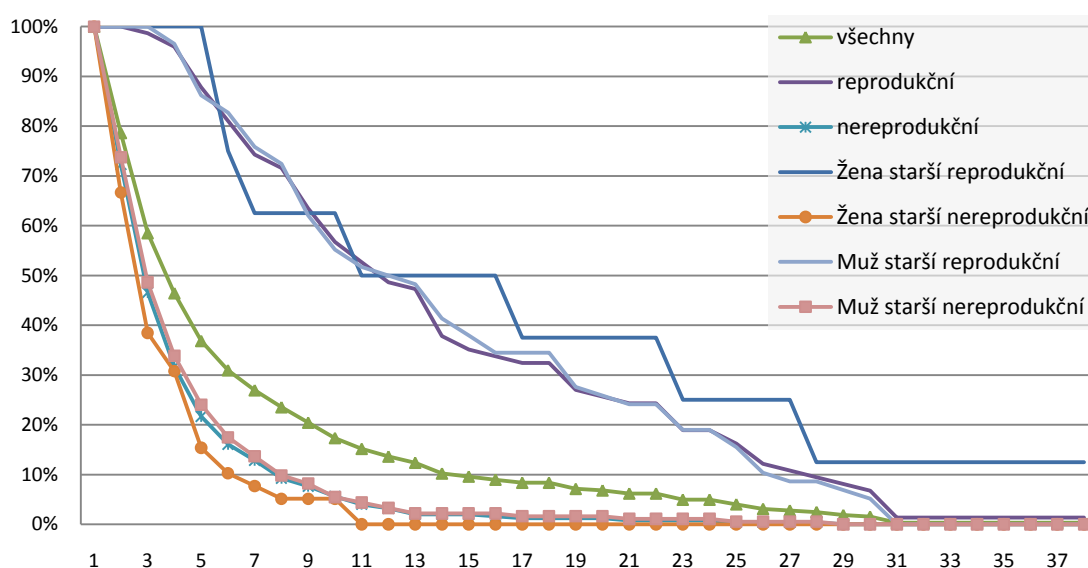
U respondentů byl zaznamenáván nejen jejich věk v každém započatém partnerském vztahu, ale také věk jejich partnerů. Došlo ke srovnání délky všech partnerských vztahů vzhledem k věkovému rozdílu partnerů. Vztahy byly porovnávány také v závislosti na tom, zda jsou reprodukční nebo naopak nereprodukční.

Byly srovnávány všechny reprodukční vztahy a všechny nereprodukční, dále reprodukční a nereprodukční vztahy, ve kterých je věkově starší muž, a pak reprodukční a nereprodukční vztahy, ve kterých je věkově starší žena.

Z analýzy výše uvedených vztahů vyšlo najevo, že mezi méně stabilní, a hlavně krátkodobé, patří zejména všechny nereprodukční vztahy. Na stejnou úroveň v neúspěšnosti těchto nereprodukčních vztahů se řadí vztahy, ve kterých je muž věkově starší než žena. Po šesti letech trvání těchto vztahů zůstává spolu jen necelých 20 % partnerů. Mezi vztahy s nejmenší stabilitou se zařadily ty, ve kterých je žena starší než muž a nemají děti. Již po třech letech trvání takového

vztahu zůstane spolu pouze necelých 40 % partnerů, nakonec ale tyto vztahy netrvají déle než 11 let.

Jako optimální a také stabilní vztahy se jeví takové, které jsou hlavně reprodukční, a ještě lépe, pokud je v tomto vztahu muž věkově starší než žena. Optimální věkový rozdíl je 4 – 6 let. Velmi zajímavým zjištěním bylo, že pokud je muž věkově mladší než žena, mají velmi nestabilní vztah, v případě nereprodukčního vztahu. Paradoxně je ovšem vztah mezi těmito partnery, kdy muž je mladší než žena, velmi stabilní, pokud je reprodukční. Křivka přežití u reprodukčních vztahů (obrázek 19), ve kterých je žena věkově starší než muž, neklesá sice tak pozvolna jako u ostatních reprodukčních vztahů, ale jeví se velmi stabilní pro určitá časová období. Nejvíce jsou ohroženy tyto vztahy v prvních šesti až sedmi letech trvání takového vztahu. Když srovnáme nereprodukční vztah, ve kterém je věkově starší žena, tak po šesti letech se 90 % takových vztahů rozpadne. Pokud je ovšem žena věkově starší a jedná se o reprodukční vztah, po šesti letech se takový vztah rozpadá pouze u necelých 20 % partnerů.

Obrázek 19: Stáří relativní vůči partnerovi hraje svou roli

Nezáleží tedy ani na tom, zda je ve vztahu muž věkově starší než žena, ale největším přínosem pro stabilitu jejich soužití a trvání vztahu je to, zda se jedná o reprodukční nebo nereprodukční vztahy.

Hypotéza 4 - Partnerský vztah je trvalejší, pokud je muž věkově starší než žena – byla částečně potvrzena.

Hypotéza 5 - Po rozpadu přechozeného vztahu lidé brzy vstupují s novým partnerem do manželství.

Při formulaci této hypotézy jsme vycházeli z předpokladu, že každý minulý partnerský vztah ovlivňuje chování člověka v dalším nově navázaném vztahu. Pokud se jedná o dlouhodobý vztah, je jeho ukončení mnohem bolestivější než rozchody u vztahů krátkodobých. Po rozpadu přechozeného vztahu se může projevit v novém vztahu menší důvěra v perspektivu budoucího soužití. Je takový vztah brán vážně? Nebo naopak dojde k přehodnocení životních priorit a člověk si uvědomí, co je v životě opravdu důležité a co malicherné? Může tato bolestivá zkušenost vyústit v takové východisko, že člověk hledá stabilnější a opravdovější formu vztahu?

Pro účel tohoto výzkumu jsme mezi přechozené vztahy počítali takové, které skončili nezdarem, tedy rozchodem, a trvaly pět a více let, partneři spolu bydleli a neměli děti. Ze všech partnerských vztahů, které byly zaznamenány pomocí dotazníku, můžeme označit 35 vztahů za přechozené, jedná se o již skončené vztahy. Nejčastější délka přechozeného vztahu byla pět let, potom se vyskytovaly často vztahy s délkou trvání šest let, sedm a deset let. Nejdelší přechozený vztah byl čtrnáctiletý. Těchto 35 vztahů jsme dále zkoumali a zjistili jsme, že pouhých sedm respondentů někdy v budoucnu vstoupilo do manželství. Následující tabulka popisuje těchto sedm respondentů. V tabulce je zaznamenána délka jednotlivých přechozených vztahů, počet dalších prožitých partnerských vztahů a po kolika letech po přechozeném vztahu došlo k uzavření manželství.

Délka přechozeného vztahu	Počet dalších vztahů	Po kolika letech uzavřeno manželství
5	2	6
5	1	5
6	0	1
6	0	1
7	0	5
7	0	1
11	0	1

Je nutno poznamenat, že výchozí počet vztahů je 311, takže 35 přechozených vztahů je poměrně malý podíl z celku. Z této podmnožiny jich celých 20 % poměrně brzy vstoupilo do manželství. Pouze 2 respondenti měli ještě před vstupem do manželství další krátkodobé vztahy. Ostatní respondenti s novými partnery uzavřeli manželství. Zajímavé je, že téměř všichni uzavřeli sňatek do jednoho roku po rozchodu.

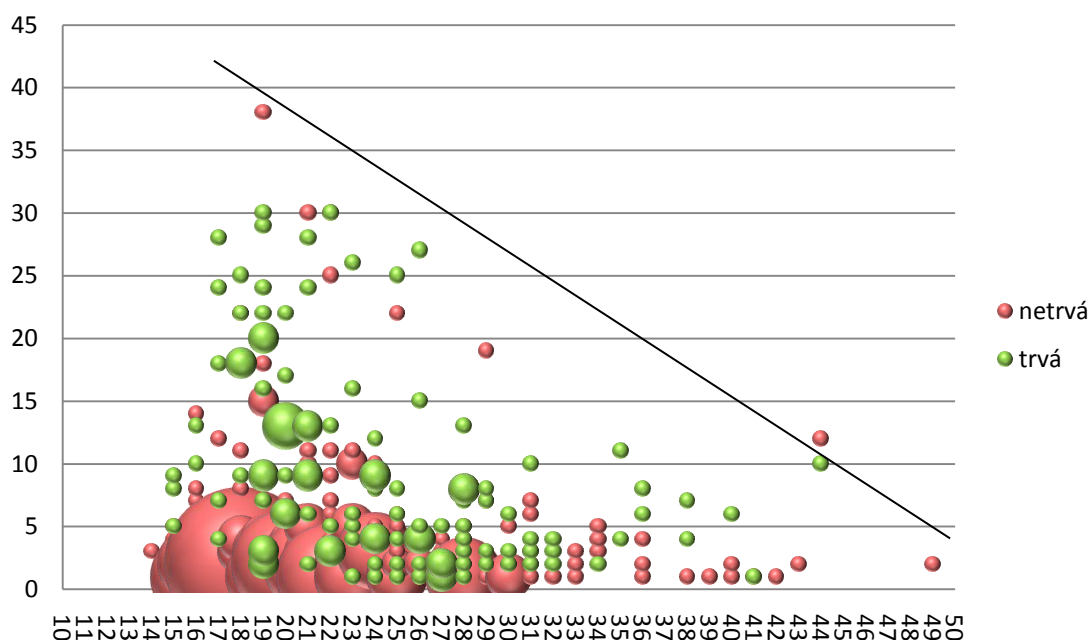
Abychom z tohoto pozorování vyvozovali zobecňující závěry, museli bychom se opírat o větší vzorek dat. Takto sice můžeme hovořit o zajímavém jevu, ale jako důkaz potvrzení hypotézy to nestačí.

Hypotéza 5 - Po rozpadu přechozeného vztahu lidé brzy vstupují s novým partnerem do manželství - nebyla potvrzena.

Hypotéza 6 - Trvalost vztahu závisí na věku, kdy byl uzavřen. Optimální trvanlivost mají reprodukční vztahy, které byly uzavřeny do 25. roku života.

Hlavní údaj, který rozlišuje mladší a starší generaci, je současný věk respondenta. Ten jsme v dotazníku vždy vyznačili šipkou na časové ose vztahů. Pro posouzení této hypotézy byly dále využity informace o všech vztazích respondenta.

Při zkoumání této otázky jsme si vybrali dvě možné cesty analýzy. Nejprve jsme se zaměřili na relaci mezi věkem, kdy respondent vztah navázal a jak dlouho jeho partnerský vztah trval, a druhá cesta vedla přes křivky přežití pro jednotlivé věkové skupiny.

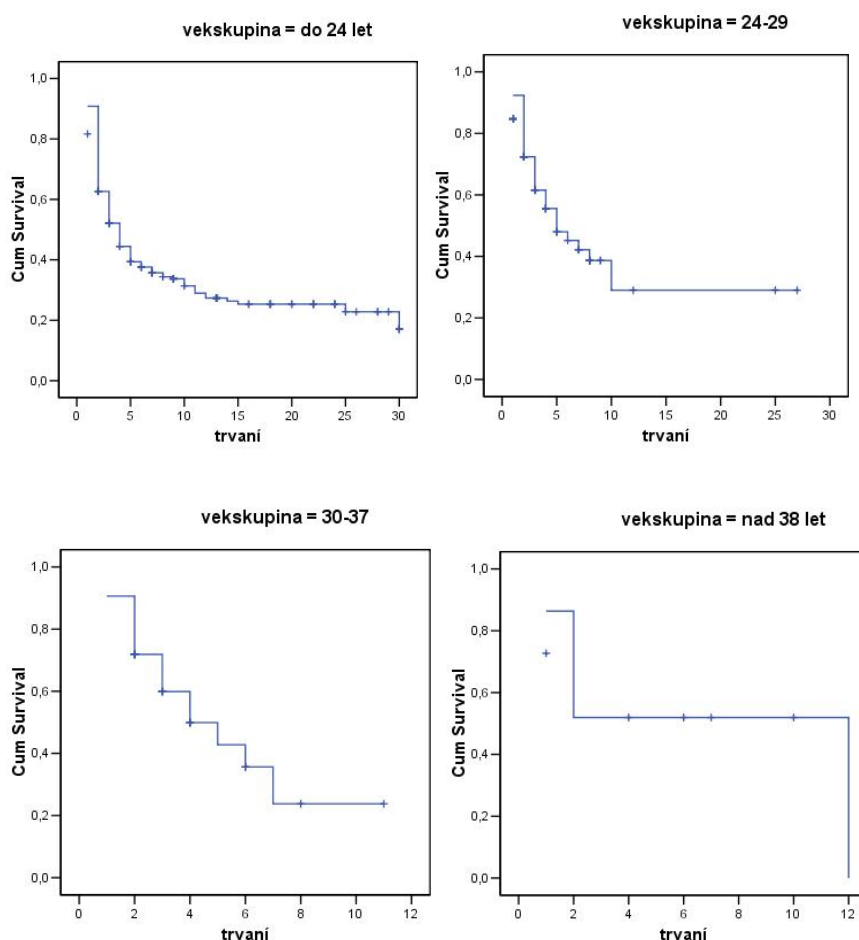

Obrázek 20: Délka vztahu v závislosti na věku respondenta při začátku vztahu

Obrázek 20 vypadá na první pohled poměrně chaoticky, nicméně ukazuje zajímavou anomálii. Pokud by totiž graf ukazoval nezajímavá data, bubliny, představující jednotlivé vztahy (malé bublinky) a skupinky vztahů (větší bubliny), by vyplnily trojúhelník. Čím starší osoba se nově seznámí s partnerem, tím kratší vztah s ním dokáže prožít, i když to bude vztah do konce života.

Touto anomálií je jasně viditelný volný prostor u osob ve věku 27 - 40 let. Zdá se, že neexistuje v generaci dnešních padesátníků nikdo, kdo by svůj současný vztah navázal ve věku kolem třiceti let. Můžeme spekulovat, proč tomu tak je. Je možné, že se jedná o generaci, kde byli v tomto věku již všichni dávno v nějakém vztahu a nový tedy nenavazovali. Můžeme konstatovat, že se jedná o zajímavý posun proti generaci dnešních mladých lidí, kteří si právě na tento věk plánují založení rodiny, a tedy počítají s perspektivou navázání dlouhodobého vztahu.

K lidem starší generace můžeme přiřadit celou skupinu dlouhodobých vztahů, které byly navázány v mladém věku. To je zajímavé zjištění, protože jiní autoři pro tento věk nacházejí jen krátkodobé vztahy (Vymětalová, 2000). Na výše znázorněném grafu (obrázek 20) je můžeme vidět v levé horní části.

Obrázek 21: Křivka přežití vztahu pro různé věkové skupiny

V druhé části analýzy jsme si respondenty rozdělili na čtyři věkové skupiny. Nejmladší byli ve věku do 24 let, druhá skupina byla ve věku potenciálních nevěst a ženichů (věk 24 – 29 let), další skupinou byli respondenti ve věku 30 – 37 let a poslední věkovou skupinu tvořili lidé

nad 38 let. Pro každou věkovou skupinu jsme vytvořili křivku přežití vztahu, jednotlivé grafy vidíme na obrázku 21.

Zatímco mladší lidé jsou schopni navázat mnoho jak krátkodobých tak dlouhodobých vztahů (kolem 30 let), lidé starší mají vztahy v průměru stabilnější (křivka přežití klesá pozvolna), ale na druhou stranu, nejsou schopni ve vztahu vydržet déle než 12 let. Jak jsou prezentovaná data obecně platná je těžko soudit. Vzorek respondentů, kteří spadají do generace starších 40 let, byl výrazně slabší než mladší respondenti. Přestože nám naměřená data říkají, že starší lidé nedokážou navázat delší vztah, lze díky nedostatku dat o obecnosti tohoto tvrzení pochybovat.

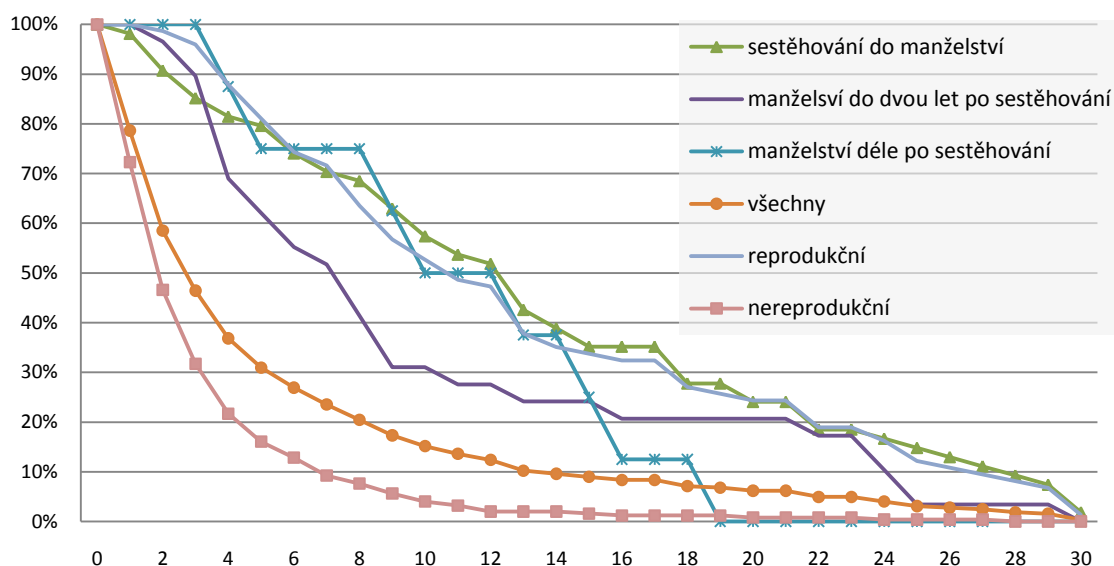
Hypotéza 6 - Lidé, kteří navázali vztah do 25. roku života, mají trvalejší vztahy než ostatní – nebyla potvrzena.

Hypotéza 7 - Kohabitace před svatbou zvyšuje riziko rozvodu.

Pro analýzu dat pro tuto hypotézu, jsme zvolili rozdělení respondentů na ty, kteří spolu před svatbou nebydleli, na ty co spolu bydleli méně než 2 roky a na ty s ještě delším obdobím kohabitace. To, že snoubenci dnes již před svatbou spolu žijí v jedné domácnosti, se stalo téměř normou. Mnoho autorů, některé jsme citovali i v teoretické části této práce, má za to, že kohabitace před svatbou má vliv na stabilitu manželství. Kohabitace podle některých z nich stabilitu manželství snižuje.

Graf na obrázku 22 na první pohled dává za pravdu těmto autorům, protože křivka nekohabituujících párů se velmi přimyká ke křivce reprodukčních vztahů. Jak již víme z předchozího textu, má reprodukce velký vliv na stabilitu vztahu. Křivka nekohabituujících manželství v delším časovém horizontu vykazuje ještě větší stabilitu než reprodukční vztahy. Z krátkodobého hlediska (do 6 let) má na stabilitu partnerského vztahu větší vliv reprodukce. To pravděpodobně odpovídá našemu zakódovanému chování, že pokud se o dítě staráme v páru, má dítě větší šanci na přežití.

Křivka manželství, kde spolu partneři před svatbou bydleli méně než 2 roky, je z dlouhodobého hlediska mnohem strmější. Pouze na začátku manželství, zdá se, mají kohabituující páry proti nekohabituujícím jakýsi náskok, a méně často se rozcházejí. To zřejmě souvisí s tím, že již mají zavedenou domácnost a nevznikají tolik „provozní“ konflikty.

Obrázek 22: Kohabitace před svatbou

Porovnáme-li stav manželství po deseti letech u partnerů, kteří spolu před svatbou nebydleli s těmi, kteří spolu bydleli méně než 2 roky před manželstvím, zjistíme, že nekohabituujících párů je v manželství stále 57 %, zatímco kohabituujících manželů již jen 31 %. Tento rozdíl dokazuje, že u manželů, kteří spolu začali bydlet až po svatbě, je riziko rozvodu téměř o polovinu menší. Můžeme tak dát za pravdu tvrzení Kanea (2001), jak jsme jej diskutovali v teoretické části, který říká: „Mnohé studie po celém světě zjistily, že kohabitace před svatbou zvyšuje riziko pozdějšího rozvodu přibližně o 40-85 %. Speciálně to platí pro vícenásobné zkušenosti kohabitace.“ (viz kapitola 1.2.2).

Výraznější propad stability manželství je u partnerů, kteří sňatek oddalovali na pozdější dobu, a pravděpodobně byl vztah stabilizován jen dočasně tím, že měli v manželství děti (křivka kopíruje reprodukční vztahy). Po patnácti letech vztahu, kdy jsou již děti téměř dospělé, dochází k prudkému nárůstu rozvodů.

Hypotéza 7 - Kohabitace před svatbou zvyšuje riziko rozvodu – byla potvrzena.

2.3 Diskuse

V minulých kapitolách jsme se snažili odhalit zákonitosti, které vztahy posilují nebo oslabují. Není však na první pohled zřejmé, jak výrazný vliv různé zkoumané faktory přinášejí. Rozhodli jsme se tedy provést závěrečné shrnutí, zhodnocení a porovnání parametrů, které stabilitu, a tedy délku trvání partnerských vztahů, ovlivňují.

Srovnávali jsme následující parametry a podle intenzity jejich vlivu na vztah jsme je seřadili od nejvýraznějších po nejméně ovlivňující:

1. děti
2. sestěhování
3. věkový rozdíl partnerů
4. sňatek
5. víra

Pokud se ve vztahu sejde více z těchto parametrů, je vliv ještě významnější. Ke každému faktoru přinášíme krátký komentář.

Významnou otázkou, kterou jsme zkoumali, byl vliv dětí na stabilitu vztahu. Velmi intuitivně bychom určitě řekli, že mají vliv pozitivní. Opět se však jedná o parametr, který ovlivňuje stabilitu vztahu výrazně kladně (v případě, že ve vztahu děti jsou, čím je dětí více, tím výraznější vliv) nebo záporně (v případě, že je vztah bezdětný). Z dat Českého statistického úřadu vyplývá, že je vliv reprodukce na stabilitu vztahu tím pozitivnější, čím více dětí ze vztahu vzešlo. Stejně zjištění můžeme doložit i na datech z našeho výzkumu. Rodiny s třemi a více dětmi se prakticky nerozpádají. Je však nutno vzít v úvahu, že partneři se dvěma a více dětmi jsou téměř vždy také manželé.

Z informací Českého statistického úřadu je na udržení prosté reprodukce obyvatelstva třeba 2,09 dítěte na ženu. Dnes je to však bohužel jen okolo 1,3 dítěte na ženu. To znamená, že na každou generaci chybí kolem 0,8 dítěte na ženu, což je přibližně třetina. Vyplývá z toho, že za jednu generaci ubývá jedna třetina populace. Děti tedy nemají pozitivní vliv jen na stabilitu vztahu, ale také na stabilitu státu. (ČSÚ, 2000)

Předmanželské společné soužití má v různých fázích vztahu různý vliv. Zatímco na začátku vztahu jsou kohabituující páry v porovnání s těmi, kteří spolu žijí až po svatbě, v jisté výhodě a jejich vztah je stabilnější, postupem času dochází k obratu. Například po deseti letech se rozejde téměř o polovinu více kohabituujících párů. Jde tedy o sice krátkodobý, ale silný vliv.

Pokud je ve vztahu žena starší, nalézáme na křivce přežití takové vztahy na obou stranách extrémního průběhu. Buď je tento faktor něčím, co ovlivňuje stabilitu vztahu výrazně kladně nebo naopak výrazně záporně. Tím dalším faktorem, který ovlivňuje znaménko plus nebo mínus je reprodukce. Pokud je ve vztahu starší žena než muž, ale mají spolu děti, vytvářejí nejstabilnější pozorovaný vztah. Stejní partneři, ale bezdětní, se naopak rozcházejí velmi záhy.

Například po pěti letech vztahu je stále spolu 88 % partnerů s dětmi a naopak už jen 18 % bezdětných párů (viz graf v příloze 2).

Na začátku jsme velké naděje vkládali do manželství. Náš předpokládaný velký stabilizátor vztahu skončil v hodnocení pozitivního vlivu na vztah až za parametry věkový rozdíl a reprodukce. Důvody nás napadají dvojí. Instituce manželství již ve společnosti nemá takovou vážnost, jakou kdysi mívala, nesezdané soužití je velmi rozšířenou formou partnerství. A za druhé, rodinné právo dnes velmi rozvod usnadňuje. To platí v případě, že není spor mezi manžely, pak je celá tato procedura v podstatě jen formální úřednický úkon. Pozitivní je, že v očích respondentů je manželství stále chápáno jako cílový stav, zejména pokud jsou ve vztahu děti. Z našeho výzkumu vyplynulo, že poté co se partnerům narodí dítě, všichni mají snahu uzavřít manželství bez ohledu na délku předchozího vztahu. Páry se dvěma a více dětmi už žili v manželství téměř ve všech případech.

Oproti původním předpokladům není vliv náboženské víry na stabilitu vztahu tak významný. Jen u dlouhodobých vztahů můžeme říci, že víra přebírá funkci stabilizátoru poté, kdy z rodiny odejdou již dospělé děti. Do té doby se zdá, že věřící lidé se od ostatní populace neodlišují tak významně. Žijí s ostatními ve stejném světě a svět je také stejně ovlivňuje. Nicméně vliv víry zůstává a vztahy věřících lidí můžeme hodnotit jako nadprůměrně stabilní. Situace se výrazně změní, když věřící lidé vstoupí do manželství a mají děti. V této kombinaci je stabilita vztahů výrazně nadprůměrná.

Závěr

V současné době se stalo „moderním“ mnohokrát, při sebemenším nezdaru, označit vše jako krize. Pokud člověk bude svádět vinu na situaci, ve které se ocitl, na současnou společnost, na dnešní dobu, nic se tím nevyřeší. O to více je tento jev naléhavější, když mají problémy svůj počátek přímo v nás. Vše začíná tedy v člověku, a důsledkem jsou „nabořené“ či rozpadající se mezilidské vztahy.

Cílem této diplomové práce bylo posoudit a porovnat, jak velký vliv má délka partnerských vztahů na schopnost uzavřít manželství. Ve vlastním výzkumu jsme se zabývali tím, co všechno může délku vztahu a jeho stabilitu ovlivnit.

Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části bylo hlavním cílem analyzovat odbornou literaturu a internetové zdroje, které se zabývají partnerskými vztahy a manželstvím, jejich popisem, stabilitou a průvodními jevy. Práce shrnula pohled na partnerství z několika hledisek: důsledku evoluce, jeho společenské funkce a z pohledu křesťanských tradic. Byly zde zkoumány také odborné teorie, uvedeny názory a představy mladší generace, které souvisí s manželstvím. Můžeme považovat za uspokojivé to zjištění, že i mladší generace považuje manželství za instituci, která si zaslouží vážnost a úctu. Zároveň je potěšující, že tato generace klade největší důraz na rodinné hodnoty.

V empirické části této práce jsme se snažili najít odpověď na stanovený výzkumný problém, kterým je otázka: *Jak velký vliv má délka partnerského vztahu na schopnost uzavřít manželství?* Za tímto účelem jsme si položili k tomuto tématu jednotlivé výzkumné otázky a formulovali příslušné hypotézy, které měly být potvrzeny nebo vyvráceny. Zejména nás zajímaly jevy, které ovlivňují stabilitu a délku partnerských vztahů. Hledali jsme odpovědi hlavně na následující otázky: Co může být příčinou rozpadů vztahů? Je možným důvodem pro skončení vztahy to, že partneři ve svém vztahu včas neuzavřou manželství? Nebo spíše skutečnost, že nechtějí děti? Má větší vliv na stabilitu vztahu reprodukce, náboženské vyznání, věkový rozdíl mezi partnery či snad sestěhování partnerů před svatbou do jedné domácnosti? Snažili jsme se zodpovědět také otázku, zda je častá situace, že po přechozeném vztahu dochází v dalším vztahu s novým partnerem brzy k uzavření manželství.

Na základě důkladné analýzy sesbíraných dat se nám potvrdily stanovené hypotézy, že pokud partneři nevstoupí do manželství včas, vztah má malou šanci na dlouhodobé trvání. Děti ovlivňují významným podílem celkovou spokojenost ve vztahu a bezpochyby podporují partnerské soužití. Velký vliv na stabilitu vztahu má kromě reprodukce také věkový rozdíl mezi

partnery. Trvalost vztahu nezávisí ani tak na náboženském vyznání či věku, kdy byl vztah uzavřen, ale podstatnou roli hraje skutečnost, zda je ve vztahu starší muž nebo žena. Narazili jsme na velmi zajímavý společenský paradox. Proti všeobecnému přesvědčení jsou mnohem stabilnější partnerské vztahy, kde je starším z partnerů žena. Musí však jít o reprodukční vztah. V případě, kdy jsou takoví partneři bezdětní, je vztah naopak velmi nestabilní a rychle se rozpadá. Rychlejší zánik vykazuje již jen milenecký vztah.

Výzkumem se také potvrdilo, že kohabitace před svatbou zvyšuje riziko rozvodu. Bohužel z důvodu malého počtu zkoumaných respondentů, kteří mají zkušenosti s přechozenými vztahy, nebylo možné detailněji zkoumat otázku, zda po rozpadu přechozeného vztahu lidé brzy vstupují s novým partnerem do manželství.

Pokud má manželství stále pozitivní hodnotu, zejména jako stabilní forma rodiny pro výchovu dětí, kdy je pro partnery nejvhodnější vstoupit do manželství? Jistě je to věc velmi individuální, nicméně jsme zjistili, že nejvhodnější doba na uzavření manželství je kolem druhého roku vztahu. Jistá možnost na sňatek je pak ještě kolem 6. – 7. roku. Po 9 letech se již žádný pár nesezdal a nejpozději po 12 letech známosti jejich vztah skončil. Pro zvýšení stability manželství je vhodné, aby partneři před svatbou dlouhodobě nebydleli v jedné domácnosti. A nesmíme zapomenout na děti. Rodina se upevní jako skála v případě, že v ní vyrůstají alespoň tři děti.

K uvedeným závěrům jsme dospěli na základě statistické analýzy dat, které jsme získali pomocí dotazníkového šetření. Na vzorku 133 respondentů jsme pro další zpracování získali data o více než třech stovkách vztahů. Zvolili jsme metodu interaktivního rozhovoru a získaná data kvantitativního charakteru byla zaznamenávána do vytvořeného anonymního dotazníku. Vzhledem k citlivé oblasti prováděného výzkumu jsme se snažili zachovat v maximální míře anonymitu respondentů, bylo důležité podpořit jejich upřímnost a důvěru. Bylo nezbytné docílit takové úrovně vzájemné komunikace, aby respondenti měli odvahu do vzpomínek na prožité a již ukončené vztahy, a také zhodnotili a posoudili vážnost a stav jejich současných partnerských vztahů.

Velkou výhodou pro tento výzkum byla autentičnost respondentů. Vlivem přímého osobního rozhovoru nemohlo dojít k nedorozumění nebo k nepřesnému záznamu do dotazníku. Za nevýhodu provedených interaktivních rozhovorů lze považovat časovou náročnost některých z nich. Záleželo to ovšem na množství, návaznosti či propojenosti individuálních partnerských vztahů u konkrétních respondentů. Je zřejmé, že mohlo dojít vlivem možné neupřímnosti, ostychu nebo obav ze ztráty anonymity ke zkresleným výpovědím.

Shromážděná data jsme dále podrobili statistické analýze metodou „exploratory data analysis“. Přestože se nám podařilo vytěžit mnoho zajímavých informací, je možné získaná data ještě dále podrobněji zpracovávat a závěry průzkumu tak ještě rozšiřovat.

Cíle diplomové práce, které jsme si určili, byly splněny. Dotazníkovým šetřením se podařilo získat velké množství informací o dnešních partnerských vztazích. Výsledky, které v této práci prezentujeme, otvírají prostor pro přesnější zacílení následujícího výzkumu na některé zajímavé jevy, které jsme odhalili.

Seznam odborné literatury

AMATO, P., BOOTH, A. Parental Predivorce Relations and Offspring Postdivorce Well-Being. In *Journal of Marriage and Family*. 2001. svazek 63, s. 197-212.

BERRINGTON, A., DIAMOND, I. Marriage or Cohabitation: a competing risks analysis of first-partnership formation among the 1958 British birth cohort. In *Journal of the Royal Statistical Society*. London, 2000. svazek 163, s. 127-151.

BERRINGTON, A. *Change and Continuity in Family Formation among Young Adults in Britain*. Social Statistics Research Center, University of Southampton. 2003. Working Paper. A03/04.

BOUCHARD, G. Cohabitation versus Marriage. In *Journal of Divorce & Remarriage*. 2006. svazek 46, s. 107-117.

CASTRO-MARTÍN, T., DOMÍNGUEZ-FOLGUERAS, M., MARTÍN-GARCÍA, T. Not truly partnerless: Non-residential partnerships and retreat from marriage in Spain. In *Demographic Research*. 2008. svazek 18, s. 443-468.

DAWKINS, R. *The Selfish Gene*. 2. vyd. Oxford: Oxford Paperbacks, 1989. 368 s. ISBN 978-0192860927.

FIALOVÁ, L. a kol. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 163 s. ISBN 80-85850-87-7.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

GRECMANOVÁ, H. a kol. *Obecná pedagogika II*. 2. vyd. Olomouc: Nakladatelství HANEX, 2003. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.

HAMPLOVÁ, D. Postoje k manželství a rodičovství. In FIALOVÁ, L. a kol. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 67-98. ISBN 80-85850-87-7.

JELLOUSCHEK, H. *Pravidla lásky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 135 s. ISBN 80-7178-706-X.

JERUZALÉMSKÁ BIBLICKÁ ŠKOLA. *Jeruzalémská BIBLE*. 1. vyd. Praha a Kostelní Vydří: Krystal a Karmelitánské nakladatelství, 2009. 2229 s. ISBN 978-80-7195-289-3.

- Katechismus Katolické Církve*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. 793 s. ISBN 80-7113-132-6.
- KIRSHENBAUM, M. *Nevěra*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2009. 200 s. ISBN 978-80-251-2197-9.
- KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962. 281 s.
- KLAPILOVÁ, S. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. 63 s. ISBN 80-7067-669-8.
- KLIMEŠ, J. *Partneři a rozchody*. 1. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2005. 239 s. ISBN 80-7367-045-3
- KRATOCHVÍL, S. *Manželská terapie*. Praha: Portál, s. r. o., 2000. 264 s. ISBN 80-7367-048-8.
- KUČERA, M. Představy o postavení sňatku a narození dětí v životní dráze mladých svobodných lidí. In FIALOVÁ, L. a kol. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-87-7.
- LEVIN, I., TROST, J. Living apart together. In *Community, Work & Family*. 1999. svazek 2, s. 279-294.
- LIEFBROER, A. C., DOURLEIJN, E. Unmarried Cohabitation and Union Stability: Testing the Role of Diffusion Using Data From 16 European Countries. In *Demography*. 2006. svazek 43, s. 203-221.
- LORENZ, K. *Takzvané zlo*. 1. vyd. Praha: Mladá Fronta, 1992. 237 s. ISBN 80-204-0264-0.
- MARE, R. D. Five Decades of Educational Assortative Mating. In *American Sociological Review*. 1991. svazek 56, s. 15-32.
- MOŽNÝ, I. *Moderní rodina. Mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Brno: Blok, 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
- MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny: její vývoj, teorie a základní problémy*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 250 s. ISBN 80-85850-75-3
- PÁVEK, F. *Manželství na zkoušku?*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1987. 256 s.

- PLZÁK, M. *Poznání a léčba poruch manželského soužití*. Praha: Avicenum, 1973
- PLZÁK, M. *Dospělým vstup zakázán*. 2. vyd. Praha: Motto, 1999. 108 s.
- PLZÁK, M. *Žena a muž*. 1. vyd. Praha: Motto, 2001. 224 s. ISBN 80-7246-099-4.
- PONĚŠICKÝ, J. *Fenomén ženství a mužství*. 2. vyd. Praha: Triton, 2004. 202 s. ISBN 80-7254-374-1.
- SKARUPSKÁ, H. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2006. 72 s. ISBN 80-244-1509-7.
- SMITS, J., ULTEE W., LAMMERS, J. Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-level Explanatory Variables. In *American Sociological Review*. 1998. svazek 63, s. 264–285.
- STEELE, F. a kol. The Relationship Between Childbearing and Transitions from Marriage and Cohabitation in Britain. In *Demography*. Durham 2005. svazek 42, s. 647-673. ISSN 0070-3370
- VAUS, D., QU, L., WESTON, R. The Disappearing Link Between Premarital Cohabitation and Subsequent Marital Stability, 1970–2001. In *Journal of Population Research*, Springer Netherlands, 2005. svazek 22, s. 99-118. ISSN 1443-2447.
- VYMĚTALOVÁ, S. Partnerský vztah. In FIALOVÁ, L. a kol. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 99-133. ISBN 80-85850-87-7.

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Obyvatelstvo - roční časové řady*. [online] 2008. [cit. 2010-01-27] dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rozvody podle délky trvání manželství a počtu nezletilých dětí*. [online] 2008. [cit. 2010-01-10] dostupné na WWW: <[http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/4E002A0A6B/\\$File/401909rc05.pdf](http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/4E002A0A6B/$File/401909rc05.pdf)>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Úhrná plodnost*. [online] 2000. [cit. 2010-01-21] dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/2001edicniplan.nsf/o/4008-01-1993_2000-uhrna_plodnost>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Územní diferenciací sňatků a rozvodů v letech 1993 až 2003*. [online] 2010. [cit. 2010-01-27] dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4026-04>>.

JANIŠ, K. *Partnerství jako atribut středoškolského života*. [online] 2008. [cit. 2010-01-02] dostupné na WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2008102601>>.

KANE, R. *Společenský přínos manželství – nejen „výběrový efekt“, fakta o manželství, kohabitaci a rozvodu*. [online] 2001. [cit. 2010-01-21] dostupné na WWW: <<http://www.ea.cz/file.php?id=189>>.

KLIMEŠ, J. *Teorie a praxe přechozených vztahů*. [online] 2009. [cit. 2010-01-20] dostupné na WWW: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/prechozene_vztahy.pdf>.

MYNÁŘOVÁ, J. *Moderní vztah*. [online] 2009. [cit. 2010-01-20] dostupné na WWW: <<http://www.psycholozka.info/clanek4.php>>.

NIST. *NIST/SEMATECH e-Handbook of Statistical Methods*. [online] . [cit. 2010-01-10] dostupné na WWW: <<http://www.itl.nist.gov/div898/handbook/index.htm>>.

SIMOTA, D. *Rodina, manželství a kohabitační*. [online] . [cit. 2010-01-20] dostupné na WWW: <<http://www.e-polis.cz/sociologie/106-rodina-manzelstvi-a-kohabitační.html>>. ISSN 1801-1438.

ŠMOLKA, P. *Soužití bez svatby*. [online] 2002. [cit. 2010-01-20] dostupné na WWW: <<http://www.rodina.cz>>.

ÚPLNÉ ZNĚNÍ ZÁKONA Č. 94/1963, ZÁKON O RODINĚ. [online] 2008. [cit. 2010-01-10] dostupné na WWW: <<http://zakony.kurzy.cz/94-1963-zakon-o-rodine/>>.

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník

Příloha 2: Křivka přežití partnerských vztahů podle jednotlivých parametrů

Příloha 1: Dotazník

Dotazník :: Diplomová práce :: Psychologie

ID osoby

ID páru

Pohlaví

Jméno, Příjmení

Kontakt

Poznámka

Datum:

Vzdělání:

M Ž

Čas:

Vyznání:

Nevěřící

Ateista

Katolík

Protestant

Jiné

Legenda

Věk dnes označit ↑

Pauza X

Sestěhování označit

Sňatek označit

Živý

o(vůbec) - 4(hodně)

Druh vztahu

1 Hlavní

2 Na dálku

3 Milenecký

4 Bigamie

Navrhovatel

1 Muž

2 Žena

3 Oba

Důvod ukončení/pauzy

1 Nevěra

2 Alkohol

3 Žárlivost

4 Násilí

5 Odcizení

6 Jiné

Reprodukce

1 oba nechťeli

2 já ne/on(a) ano

3 já ano/on(a) ne

4 ano ale neplod.

5 oba chtěli

Časová osa

roky

15 6 7 8 9 20 1 2 3 4 25 6 7 8 9 30 1 2 3 4 35 6 7 8 9 40 1 2 3 4 45 6 7 8 9 50

Vztahy

Popis vztahu

Druh

Věkový rozdíl

Konec vztahu

Navrhovatel

Důvod ukončení/p

Živý

Reprodukce

Dítě 1, věk, pohlaví

Dítě 2, věk, pohlaví

Dítě 3, věk, pohlaví

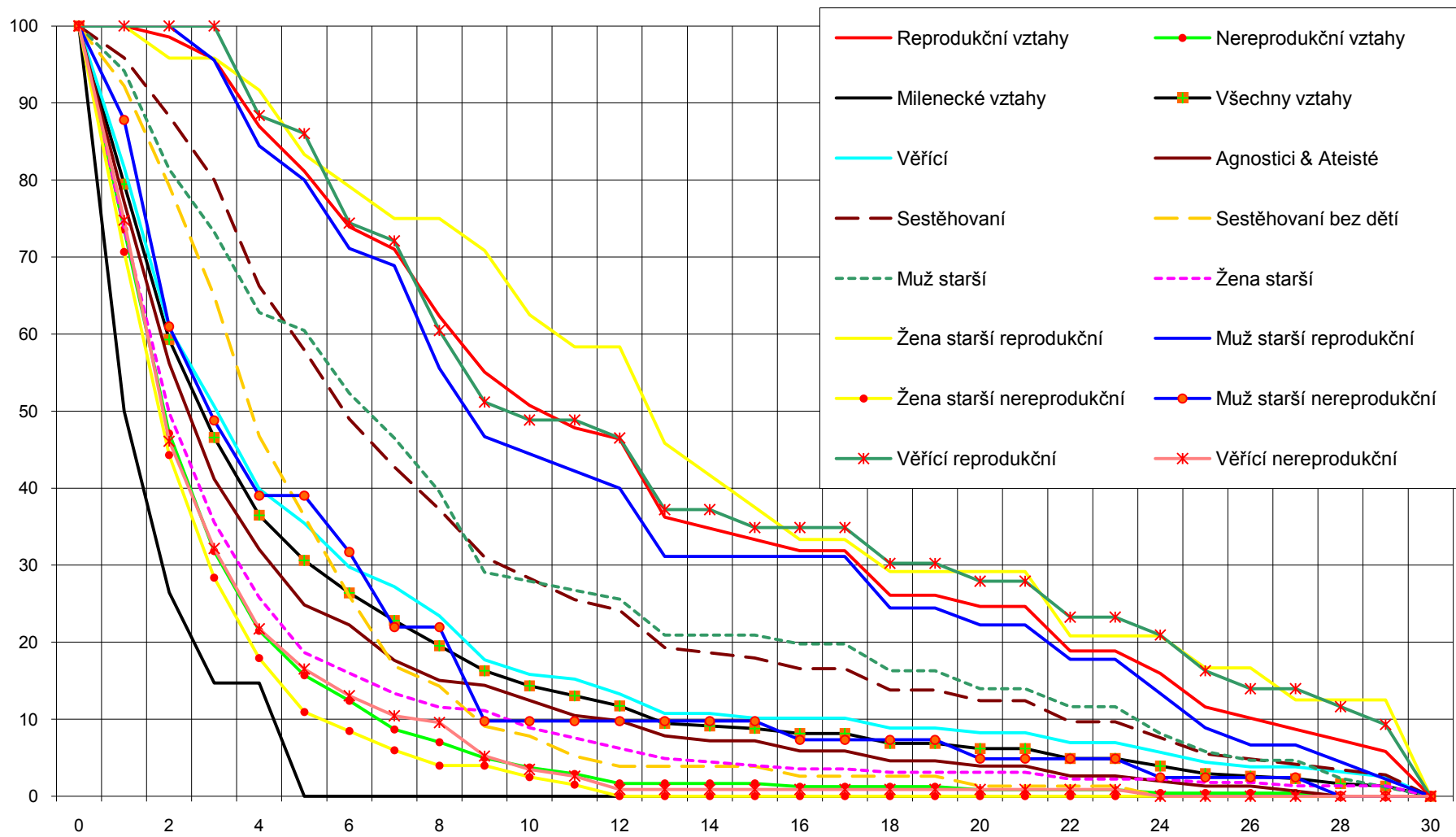
Dítě 4, věk, pohlaví

Jsou toto všechny vztahy delší než rok, co jste měl(a)?

Nebyl tam náhodou nějaký milenecký vztah delší než rok?

ANO NE

ANO NE

Příloha 2: Křivka přežití partnerských vztahů podle jednotlivých parametrů

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jitka Brachtlová
Katedra:	Katedra pedagogiky s celoškolskou působností
Vedoucí práce:	PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010

Název práce:	Vliv délky partnerských vztahů na schopnost uzavřít manželství
Název v angličtině:	Relation between the length of the partnership and the ability to enter marriage
Anotace práce:	Cílem této diplomové práce bylo posoudit a porovnat, jak velký vliv má délka partnerských vztahů na schopnost uzavřít manželství. Ve vlastním výzkumu jsme se zabývali tím, co všechno může délku vztahu a jeho stabilitu ovlivnit. V teoretické části bylo hlavním cílem analyzovat odbornou literaturu a internetové zdroje, které se zabývají partnerskými vztahy a manželstvím, jejich popisem, stabilitou a průvodními jevy. Práce shrnula pohled na partnerství z několika hledisek: důsledku evoluce, jeho společenské funkce a z pohledu křesťanských tradic. V empirické části nás zajímaly jevy, které ovlivňují stabilitu a délku partnerských vztahů. Shromážděná data jsme podrobili statistické analýze metodou „Exploratory Data Analysis“.
Klíčová slova:	partnerský vztah, manželství, rodina, koabitace, přechozený vztah, rozchod, rozvod, křesťanství

Anotace v angličtině:	The aim of this diploma thesis was to judge and compare what is the influence of the length of the relationship to the ability to enter marriage. In the study we dealt with aspects which can have an influence to the length and stability of the relationship. In the theoretical part we mainly focused on the review of the specialized literature and the internet resources, which are dealing with partnership and marriage, their description, stability and epiphenomenon. The thesis summarized the view on the partnership from many aspects: the product of evolution, its social function and the Christian tradition point of view. In the empiric part we were interested in effects, which have the influence on the stability and the length of the partnership. The collected data were analyzed by the method of Exploratory Data Analysis.
Klíčová slova v angličtině:	partnership, union, marriage, family, cohabitation, time-worn relationship, separation, divorce, christianity
Přílohy vázané v práci:	1. dotazník výzkumu 2. křivka přežití partnerských vztahů podle jednotlivých parametrů
Rozsah práce:	71 stran
Jazyk práce:	Čeština